

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11 lit — Račun pri poštni ček. zavoda: Ljubljana 10.351

65 feindliche Kriegsschiffe versenkt

Erfolge der deutschen Kriegsmarine und Luftwaffe im September — 55 Handelsschiffe mit 315.700 BRT versenkt, 133 weitere Schiffe beschädigt

Aus dem Führerhauptquartier, 1. Okt. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

An der Landfront des Kubanbrückenkopfes wiesen unsere Truppen mehrere starke Angriffe der Sowjets ab. Feindliche Kampfgruppen, die erneut zu Lande versuchten, wurden vernichtet.

Im Kampfraume südöstlich Saporoschje brachten die gestrigen Kämpfe einen vollen Abwehrerfolg. Die mit stärksten Infanterie- und Panzerkräften unternommenen Durchbruchversuche des Feindes wurden abgeschlagen. Die Sowjets erlitten hohe blutige Verluste. Von 250 angreifenden Panzern wurden 140 vernichtet.

Am mittleren Dnjeper sind noch erbitterte Kämpfe um die einzelnen feindlichen Brückenköpfe im Gange.

In verschiedenen Abschnitten der Mittel- und im Norden der Ostfront wurden örtliche Angriffe der Sowjets abgewiesen.

Die Luftwaffe griff mit zusammengefaßten Kampf-, Sturzkampf- und Schlachtfliegerverbänden wirkungsvoll in die Kämpfe südostwärts Saporoschje und am mittleren Dnjeper ein.

Ein Unterseeboot versenkte im Schwarzen Meere einen feindlichen Dampfer von 800 BRT.

An der süditalienischen Front kam es gestern nur südlich des Vesuv zu nennenswerten Kämpfen. Vorstöße britischer Panzerkräfte wurden dort abgewiesen.

Im Mittelmeer erzielte die Luftwaffe Bombentreffer auf zwei feindlichen Kriegsfahrzeugen und beschädigte sie schwer. Begleitende Jäger schossen hierbei drei feindliche Flugzeuge ab.

Bei feindlichen Luftangriffen am 29. September und in der Nacht zum 30. September wurden trotz ungünstiger Witterung über Westdeutschland und den Niederlanden mehrere feindliche Flugzeuge abgeschossen.

Nuove gravi della flotta

Nel mese di settembre sono state affondate oltre 65 navi da guerra e altrettante danneggiate. Le perdite sono state pesanti, ma le forze navali tedesche sono ancora in grado di combattere.

Dal Quartiere Generale del Führer, 1. ottobre. Il Comando supremo tedesco comunica:

Sul fronte terrestre della testa di ponte del Cuban le nostre truppe hanno respinto parecchi forti attacchi sovietici. I raggruppamenti da combattimento nemici, che tentavano nuovamente lo sbarco, venivano annientati.

Nella zona di guerra a sud-est di Saporoschje i combattimenti di ieri riportavano pieno successo difensivo. I tentativi di penetrazione fatti dal nemico con ingentissimi forze di fanteria e di mezzi corazzati, venivano respinti. I sovietici ebbero gravi sanguinose perdite. Dei 250 carri armati d'assalto, 140 venivano annientati.

Il Nipiro centrale sono ancora in corso asprati combattimenti per singole teste di ponte nemiche.

Nei diversi settori della zona centrale e a nord del fronte orientale locali attacchi sovietici venivano respinti.

La Luftwaffe assieme a reparti di aerei da combattimento ed aerei in picchiata e bombardieri prendevano parte efficace ai combattimenti a sud-est di Saporoschje e sul Nipiro centrale.

Un sommergibile affondava nel Mar Nero un piroscafo nemico di 800 ton.

Sul fronte sud-italiano avvennero forti combattimenti degni di menzione soltanto a sud del Vesuvio. Attacchi di forze motorizzate britanniche venivano respinti.

Nel Mediterraneo la Luftwaffe centrava due unità della flotta da guerra nemica danneggiandole gravemente. La caccia del seguito abbatteva tre aerei nemici.

Negli attacchi aerei nemici del 29 settembre e nella notte sul 30 settembre, malgrado le sfavorevoli condizioni atmosferiche sulla Germania occidentale e sulla costa olandese, venivano abbattuti 40 aerei nemici.

Nel mese di settembre la marina da guerra e la Luftwaffe affondavano: 1 nave da battaglia, 18 incrociatori, 20 cacciatorpediniere, 13 rapide motonavi, 1 sommergibile e parecchi piccolissimi mas, 2 navi dragamine, 2 vedette e 20 navi da sbarco.

Venivano danneggiate: 1 nave da battaglia, 18 incrociatori, 17 cacciatorpediniere, 1 torpediniera, 8 rapide motonavi, 15 navi da sbarco e 5 altre unità da combattimento.

Inoltre venivano affondate o distrutte 55 navi mercantili di 315.700 ton. complessive ed 1 veliero da trasporto; venivano danneggiate altre 133 navi di complessive 600.000 ton. I danni riportati da numerose navi da guerra e mercantili colpite sono così gravi che parte di tali navi si può calcolare distrutta.

Anglosassici terrorizem na Siciliji

Rim, 1. okt. R. S. Sicilije poročajo, da prebivalstvo silno trpi zaradi pomorskega voharstva, in to zaradi brezobzirnega postopanja okupacijskih čet. Se preden pripeljejo vodo na otok, jo čete že zaplenijo zase. Ameriško posebno sodišče na Siciliji je obsodilo na smrt 67 Italijanov, med njimi 9 žensk, okrog 900 pa jih je bilo kaznovanih z odvzedom svobode.

JEKLENI BLOK TROJNEGA PAKTA

Poslanici Duceja in japonskega zunanjega ministra Šigemica

Včeraj smo objavili poslanico, ki jo je ob tretji obletnici trojnega pakta naslovil na narode zavezniških držav nemški zunanji minister v. Ribbentrop. V naslednjem prinašamo poslanici, ki sta jih ob tej priložnosti naslovila na zavezniške narode Mussolini kot zunanji minister fašistične italijanske vlade in Šigemica, zunanji minister Japonske.

Ducejeva poslanica

»Smatram za dobro znamenje, da sovpada moj povratak v Italijo z obletnico podpisa pakta, ki je medsebojno nerazdružno povezal fašistično Italijo, narodno-socialistično Nemčijo in cesarstvo Tena. Republika fašistična vlada je odločena, da se v znamenju liktorskega svečena, da s vsem silami in z vso vero, ki je čisto prevevala Italijo, bori nadalje do končne zmage. Od mednarodne klake, ki se je povezala z nekaterimi izdajalci, iz zveza epizoda je povzročila posledice, ki bodo za potek vojne odločilnega pomena, kajti Italija si je sedaj lahko ustvarila

predstavo o uničenju, ki ji je grozilo. Republika fašistična Italija bo te dni svoje potrnosti izbrisala iz svoje zgodovine s svojo krvjo sramoto, v katero jo je hotel pahiti izkorenjeni monarh preko tradicije in slavne preteklosti svoje države. Italijanske čete bodo skupno z nemškimi in japonskimi četami osvobodile svet mednarodne zarote, ki ne izključuje nobenega sredstva, predvsem ne izdaje, da bi med vsemi narodi in njih tradicijami zanetila zmedo. Nemški in japonski tovariši so lahko prepričani, da bo republika fašistična Italija spoštovala trojni pakt z isto verno in isto vero, ki sta v preteklih treh letih prevevali Italijo. To je volja borcev, ki so na velikih bojiščih prelivali svojo kri za skupni ideal treh narodov.

Poslanica Japonske

Cesarski japonski zunanji minister Šigemica je v svojem radijskem nagovoru dejal:

Cilj Osi je uresničenje pravičnosti na svetu. K temu cilju korakoma neomajnega duha naprej v izpolnjevanju našega visokega poslanstva. Naj naletimo na tej poti na karkoli in naj Badoglijev režim na temelju angloško-ameriških prizadevanj in spletke zagreši kakršnokoli izdajstvo, osna zveza ostaja neomajna. Naše zavezništvo se blešči kot simbol pravičnosti še svetleje kakor kdajkoli na poti k zmagi.

Globoko prijateljstvo Führerja je omogočilo čudežno rešitev min. predsednika Mussolinija, ki je na ta srečni dan stopil na čelo novo ustanovljene fašistične republike. Japonska cesarska vlada je v sporazumu z vlado velikonemškega Reicha takoj podzela potrebne korake za priznanje te nove italijanske vlade. Dovolite nam, da izrecemo tej na novo vstali Italiji, ki bo pod vodstvom min. predsednika Mussolinija kot državnim šefom šla slavnim bodočim nasproti, naša prisrčna voščila. Države Osi imajo tako kot države in narodi, kakor tudi kot člani družine narodov nesporno življenjsko pravico kakor katerikoli druga država ali katerikoli drug narod. Ker je bila ta življenjska pravica ogrožena, smo naposled zgrabili za meč. Ta vojna ni za nas nič drugega kot vojna samoodramba. Naši nasprotniki so skušali s vsemi političnimi, vojaškimi, gospodarskimi in drugimi sredstvi preprečiti našo pravico, da bi nas tako zadavili. Še danes spoznavamo v njih odkrito priznanje njihovih ciljev potrditev njihove namere, da vzpostavijo takšno svetovno zgradbo, ki bi jim dovoljevala, da bi vladali drugim narodom po svoji volji in jih obvladali, da bi tako uničili osne sile, ki se upirajo njihovim nameram. V zadnjih treh letih se je Osi navzlic težkim izkuš-

njam posrečilo, da je svoj konstruktivni program izvedla. Trenutno se upiramo na vzhodu in zapadu proti močnim sovražnim protinapadom, ki jih povsod zavračamo. Ta pomembni dan je zato primeren, da obnovimo svoj trdni sklep, da svojo skupno borbo nadaljujemo do uspešnega in slavnega konca.

Naši zavezniki v Evropi branijo pod vodstvom velikonemškega Reicha mogočno evropsko trdnjavo. Oni premagujejo sovražnika z brezprimernim bojnim duhom in doprinašajo iz dneva v dan drzna in pogumna bojna dejanja. Japonska želi izraziti v tem pogledu svoje brezmejno spoštovanje. Na drugi strani zadaja Japonska sovražniku na raznih bojiščih Velike vzhodne Azije uničujoče udarce, ki mu povzročajo velike izgube ljudi in orožja. Japonska hoče uresničiti pravičnost v Vzhodni Aziji, ki naj bi vsem narodom in državam na tem področju prinesla mir in blagostanje. Ta politika in ta cilj Japonske nista le pravična, temveč ustrezata naravnim in zakonitim željam narodom Vzhodne Azije. Zakaj moramo postaviti na kocko svoje premoženje in svojo kri ter usodo svoje države v strašni vojni za uresničenje tega jasnega in modrega cilja? Anglija in Zedinjene države, ki so pred mnogimi leti vdrle v Azijo, so velik del tega področja ponizale na stopnjo kolonijskega ali napoleonijskega statusa. One, ki so bile dovolj brezvestne, da so uporabljale vsa sredstva, da bi vzele narodom Azije njihove pravice in jih nesramno izkoriščale, so ospotavale celo življenjske pravice Japonske. »Deli in vladaj!« — to je njihova tradicionalna politika.

Naš skupni cilj stremi za tem, da bi države Velike vzhodne Azije sodelovale na temelju enakosti in vzajemnosti za novo stoletje skupne sreče in skupnega blagostanja. Kitajske moramo osvoboditi angloško-ameriškega jarma, jo obnoviti in jo zopet vrniti Aziji. Tajska pa naj se ne nadeja razvoja kot močna suverena in neodvisna država. Birma, Filipini in tudi Indija imajo pravico do neodvisnosti. Tako bodo ti azijski narodi v položaju, da se bodo veselili svojega mesta pod soncem. Slednja vojna ni le boj za pravičnost na splošno, temveč tudi boj za preorojenost Azije. Ne morem dovolj poudariti, kako absolutno potrebno je za vse azijske države in narode, da se ta vojna dobi in jim s tem zagotovi življenjska pravica. Japonsko, ki se bori v Vzhodni Aziji, preveva isti duh kakor Nemčijo in njene zaveznike, ki se bore v Evropi. Ni mi treba še posebej omenjati, da je mogoče visoki cilj osnega zavezništva in s tem pravičnost povsod na svetu uveljaviti le s končno zmago osnih sil. Ob koncu svoje poslanice izražam najprišnejše želje za osebno blagostanje Führerja velikonemškega Reicha in gospoda rajhovskega zunanjega ministra.

65 sovražnikovih vojnih

ladij potopljenih

Uspehi nemške mornarice in nemškega letalstva v septembru — 55 trgovskih ladij s 315.700 t uničenih — 133 nadaljnjih ladij poškodovanih

Iz Führerjevega glavnega stana, 1. okt.

Nemško vrhovno poveljstvo javlja:

Na kopni fronti kubanskega predmostja naše čete zavrnile več močnih sovjetskih napadov. Sovražne bojne skupine, ki so se ponovno skušale izkrcati, so bile uni-

čene. Na kopnem področju južnovzhodno od Zaporožja so večerjajši boji prinesli popoln nemški uspeh. Z najmočnejšimi pehotnimi in oklopnimi silami izvedeni sovražni napadi so bili odbiti. Sovjetske čete so utrpeli hude krvave izgube. Izmed 250 napadajočih oklopnih voz bilo 140 uničenih.

Ob srednjem Dnjepru se nadaljujejo ogorčene borbe za posamezna sovražnikova predmostja.

V raznih odsekih srednjega dela in na severu vzhodne fronte so bili zavrnjeni sovjetski krajevni napadi.

Letalstvo je z združenimi oddelki bojnih, strmoglavnih in bojnih letal učinkovito poseglo v borbe južnovzhodno od Zaporožja in ob srednjem Dnjepru.

Na črnem morju je neka podmornica potopila 800tonski sovražni parnik.

Na južnoitalijanski fronti je prišlo večerjaj samo južno od Vezuva do omebe

vrtnih bojov. Sunkit angleških oklopnih sil so bili tamkaj zavrnjeni.

Na Sredozemskem morju so letala dossegla bombne zadetke na dveh sovražnih bojnih enotah in ju hudo poškodovala. Lovci iz sproststva so pri tem sestrelili 3 sovražna letala.

Pri sovražnih letalskih napadih na dan 29. septembra in v noči na 30. septembra je bilo kljub neugodnemu vremenu nad zapadno Nemčijo in nizozemskim obalnim področjem sestreljenih 40 sovražnih letal.

Vojna mornarica in letalstvo sta potopila v mesecu septembru: 1 bojno ladjo, 3 križarke, 20 rušilcev, 3 torpedovke, 13 brzih čolnov, 1 podmornico in več najmanjših podmornic, 2 čolna za iskanje min, 2 stražni ladji in 20 izkrcavalnih čolnov.

Poškodovane so bile: 1 bojna ladja, 18 križark, 17 rušilcev, 1 torpedovka, 8 brzih čolnov, 15 izkrcavalnih čolnov in 5 drugih bojnih enot.

Kazen tega je bilo potopljenih ali uničenih 55 trgovskih ladij s skupno 315.700 br. reg. tonami ter ena prevozna jadrnica in poškodovanih 133 nadaljnjih ladij z več ko 600.000 br. reg. tonami. Poškodbe številnih zadetih bojnih in trgovskih ladij so tako hude, da se lahko računa z uničenjem dela teh ladij.

Nemški uspeh v bitki pri Zaporožju

Uničene skupine sovjetskih tankov — Visoke človeške in materialne izgube sovražnika

Berlin, 2. okt. R. Na fronti med Melitopoljem in Zaporožjem so štiri sovjetski strelski zbori, en tankovski zbor in en motoriziran zbor napadali nemške položaje. Vsi njihovi napori pa so bili zaman in so imeli Sovjeti hude izgube. Ob kolenu Dnjepra so izgubili v dveh dneh 430 utrnjenikov, 23 tankov, 6 topov, število mrtvih pa presega 2.300. Na srednjem Dnjepru so bili samo krajevno omejeni sovražni napadi. Na srednjem odseku ovtirajo bojno delovanje popolnoma razmeščane in zablatene ceste. Letalstvo je uničilo 12 tankov in 4 topove z bombnimi zadetki.

Berlin, 2. okt. R. Dodatno k večerjajnemu vojnemu poročilu poročajo iz pooblaščenega vojaškega vira: Obrambni uspeh na področju med Melitopoljem in Zaporožjem je bil na večerjajski peti dan še izrazitejši kakor poprej. Boljševiki so vrgli v boj nič manj kot štiri zore strelec, en zbor tankov in en zbor motoriziranih čet. Kljub temu pa se je nameravani pohod izjalovil. Boljševiki so pripravili napad s težkim topniškim ognjem, da bi na ta način zbralili nemške položaje. Nato so napadle motorizirane kolone na široki črti in skušale ustvariti sredi našega obrambnega ognja nova središča. Toda vse zaman. Pogum naših vojakov in odlično vodstvo sta preprečila sovražne nakane. Uničenih je bilo 140 tankov, pri čemer so sodelovali grenadirji, lovci, oklopní lovci, topništvo in protiletalsko topništvo. Vzorito se je ponašal predvsem neki strelski polk, ki je zavril močan sovražni napad na ta način, da je pustil najprvo sovražne tanke prodirati, nato sledile valove strelec pa je uničil. Na ta način so bili tanki razbiti in uničeni.

Letalstvo razbremenjuje z bombnimi napadi na pripravljane položaje sovražnika borbo čet. Posebno pozornost posveča letalstvo kamufiliranim topovom, zakritim tankom na pohodu ter protiletalskemu topništvu. Izgube boljševikov so znašale samo na tem mestu zadnje dni 2300 padlih 23 tankov, 6 topov, 154 strojin, 78 protitankovskih pušk in nad 1000 strojnih pištol in pušk.

Na severnem odseku je potekel večerjajši dan sorazmerno mirno, izvzemši manjše izvidniško in napadalno delovanje. Hitra borbeno letala so učinkovito napadala s strojinami sovjetske položaje južno od Ladoskega jezera. Zadet je bil tudi neki municijski vlak, ki je zletel v zrak. Težko nemško topništvo je obstreljevalo cilje v Leningradu ter povzročilo požare v industrijskih podjetjih.

Berlin, 1. okt. R. V mesecu septembru so doslej nemški letalski oddelki, ki operirajo

na visokem severu, zopet odlične uspehe in znova pokazali svojo premoč nad sovjetskim letalstvom. Pri napadih sovražnih bombnikov in lovcev na kopnem in na morju je bilo v mesecu septembru od neznatnih lastnih izgubah uničenih 122 sovražnih letal. Po večini večmotornih sovjetskih bombnikov. Sestreljenih je bilo skoraj v vseh primerih mnogo nad 50% napadajočih sovražnih letal. Ta uspeh je tem pomembnejši, ker je napor tako posadak kakor materiala nemških letal zaradi vremenskih okoliščin na tem področju večji kakor kjerkoli drugod. Poleg tega je nemško letalstvo potopilo na tem področju tudi številne ladje sovražne oskrbovalne plovbe.

Maršal Rundstätt inspicira utrdbe ob zapadni obali

Berlin, 2. kt. R. Vrhovni poveljnik zapadne fronte generalni feldmaršal Rundstätt, si je ogledal te dni važne odseke obale ob Rokavskem prelivu, da bi se na licu mesta prepričal o izvršenih delih in nadaljnji izgraditvi tamošnjih močnih obrambnih naprav. Posebno se je zanimal za vgraditve težkega orožja. Močne utrdbe, ki imajo sprito bližine angleške obale se prav poseben pomen, so nečavno odlično prestale svojo preizkušnjo o priliki hudega sovražnega bombnega napada. General Rundstätt si je ogledal zlasti ona mesta, ki so pri tem napadu najbolj trpela ter je izrazil svoje priznanje za dosedaj izvršeno delo.

Drzno dejanje dveh grenadirjev SS

Berlin, 1. okt. TU. Na odseku neke tankovske grenadirske divizije SS, ki je nastopala zapadno od Harkova, sta dva motorizirana izvidnika v zadnjih dneh v temi zašla in zavozila v sovražne vrste, kjer so ju boljševiki ujeli. Ko sta kljub vsem grožnjam in obljubam odklonila vsako izpoved, sta bila, spremljana po dveh boljševikih, odpremljena v svojo nadaljnjo zasiljevanja v frontno zaledje. Ko se jima je spotoma ponudila ugodna prilika za beg, sta se vrgla na nič hudega sluteča spremljajoča ju boljševika, ju pobila s pestmi na tla, jima odvzela orožje in izginila v bližnji gozd. Od tam sta se v temi napotila nazaj k svoji četi, ki sta jo po nekaj dneh res tudi doslegla.

Carigrad, 2. okt. R. V Mugli v Turčiji je pristale neko angleško lovsko letalo. Pilot je bil intervjuevan.

Ravna črta španske politike

Madrid, 2. okt. R. Na večerjajšo sedmo obletnico prevzema oblasti po generalu Francu se je večerjaj sestaj narodni svet Falange pod predsedstvom generala Francu. V svojem nagovoru je general Franco obračunal z vsemi sovražniki Španije in med drugim dejal:

»Ravno isti elementi, ki so izzvali državljansko vojno, sedaj zopet hujskajo proti Španiji. Španski režim sloni na pokretu, ki obsega vso narodno skupnost. Na temeljih tega pokreta se ni prav nič izpremenilo.«

Lakote v Indiji so krivi Anglosasi

Tokio, 1. okt. TU. »Lakota in notranja razcepjenost sta usoda vseh britanskih kolonij v zadnjih sto letih.« tako piše »Hoči-Simbun« v neki razpravi o lakoti v Indiji. Lakota, naglašajo list, nikakor ni posledica prirodnih dogovok, temveč izključno posledice britanske vojne politike, ki se v znatnem delu izvaja na račun indijskega naroda. Vse angleške čete od Sredozemskega morja do Indijskega Oceana so v pogledu prehrane odvisne od Indije, prav tako pa od storilnic in potu indijskih delavcev. Možnost odstranitve teh uničujočih razmer je podana samo po sebi: le osvoboditev Indije lahko tu opomore. Enak pikel na zemlji, kakor ga doživlja sedaj Indija, bi pripravili Anglosasi v vsej Vzhodni Aziji, če bi se ji posečeli, tudi tukaj zopet zagospodariti. Zato je naloga japonske, podčrtava list, očuvati narode Vzhod. Azije pred tako usodo.

London, 1. okt. R. »Manchester Guardian« piše o razmerih v Indiji ter naglašajo, da Bengalijski sicer vzbujajo pozornost vsega sveta, da pa v drugih indijskih pokrajnah ni prav nič boljše. V Madrasu, n. pr. gadejuje prav tako okrog 500.000 Indijcev.

Nepremostljiv prepad med Indijci in Britanci

Berlin, 2. oktobra R. Centrala svobodne Indije poroča: Gandhi bo moral že drugič preživeti svoj rojstni dan v angleških zaporih. Ječa 74letnega Gandhija je značilna za nepremostljivost prepada v odnosih med indijskim nacionalizmom in britanskim kapitalizmom. Železo, strup in nasilje ne morejo ločiti Indijcev od njihovih voditeljev. Kompromis z zatiralci ni mogoč.

Kalkuta, 1. okt. R. V parlamentu indijske pokrajne Bengalije je bilo objavljeno: V zadnjem mesecu je bilo iz političnih razlogov aretiranih 2700 Indijcev. Med njimi je 20 članov parlamenta. Arretirani so bili, ker so kritizirali slabo angleško gospodarstvo.

Ob dvanajesti uri

Ljubljana, 2. oktobra. Daljnosežna važnost ustanovitve prostovoljne domobranske legije je od dne do dne očitnejša. Začela se je splošna narodna akcija, da se slovensko ozemlje očisti vseh pustolovskih komunističnih in badogiljevskih elementov, ki iščejo v kalnem in prekučnem delovanju svoje temne cilje. Odpor proti komunističnemu nasilstvu ima splošno narodni značaj in je daleč od vsakega strankarstva v tej ali oni obliki. Prostovoljna domobranska legija je skupna in splošna slovenska ustanova, v kateri so se združili vsi dosedanj protikomunistični pokreti, vse dosedanje protikomunistične skupine. Slovensko zemljo bodo odslej branili domobranci, organizirani strogo po vojaško, a seveda v tesni povezanosti z od. govorno politično upravo naših krajev.

Prekorek v borbi proti nasilstvu in pogubnemu komunizmu je važen mejnik v razvoju političnega položaja pri nas. Vsem obsegu ga bo mogoče pravilno oceniti šele kdaj kameje. Danes je gotovo, da se bo borba, pokrenjena iz silobrana proti strahovladni in krvavi nasilstvu, ki so jih izvrševali komunisti povsod, kjer so se dokopali do oblasti, vodila mnogo bolj do sledno in odločno, pa zato tudi mnogo bolj učinkovito in uspešno. Domobranci legija se bo lahko z vsem mladostnim ognjem svojih fantov zagnala proti komunističnemu sovražniku slovenskega ljudstva. V njene vrste stopajo vsi, ki čutijo res slovensko in hočejo dobro sebi in svojemu narodu.

Po zlomu badogiljevcev, ki so že prej zahrbno paktirali na obe strani, je prišla ustanovitev slovenske domobranske legije res zadnji trenutek, ob dvanajesti uri. Tega se mora zavedati vsak pošten Slovenec. Iz tega mora tudi izhajati edina pravilna zaključke: kdor je more, naj v vrstah prostovoljne domobranske legije prime za orožje in pomaga uspešno izvesti in zaključiti zastavljeno nalogo. Vsi, fantje in možje, ki ste za orožje sposobni, javite se prostovoljno v legijne vrste!

Ameriški Hrvati proti boljševizmu

Zagreb, 2. okt. R. Hrvati iz Severne in Južne Amerike so se zbrali na velikem zborovanju v Buenos Airesu in so v poslanici Poglavniku svetveno ponovili zagotovilo svoje zvestobe do domovine ter se izjavili za odločne nasprotnike boljševizma.

Nemiri v Detroitu

Buenos Aires, 1. okt. R. V enem največjih Severnoameriških industrijskih mest, v Detroitu je neki črnc streljal na belca. To je dalo povod za splošen spopad med črnimi in belimi. Nastopiti so morali močni oddelki policije, da so zopet postavili red. V par tednih je to že drugi primer takih nemirov.

Pesem Slovenske domobranske legije

Prinasaš borbena »Pesem Slovenske domobranske legije«, ki jo je zložil mladi literat Ljanko Urbančič, tudi širši javnosti že znan po svojih literarnih prispevkih v naših dnevnikih in mladinskih listih. Snov je miselno in čustveno globoko zajetel ter nazorno izražal in navdušenje gorečih borcev za varnost slovenske grude, slovenskih domov in družin. Pesem se je silno hitro razširila med domobranci, ki jo navdušeno prepeva in dajejo z njo izraza svoji neomajni volji po uresničenju zastavljenih ciljev na korist vsega slovenskega ljudstva.

Legionarji, domobranci svojo zemljo ljubimo.
Polja plodna, gore smeje in domove bele.
Cerkve mnoge in doline, reke bistre in pečine.
V boj, v boj, v boj! Za dom v boj v boj!
In sovragu kletemu smrt!

Kri slovenska je zavpila kljče v visoko nebo.
Srca mrtva govorijo: Ne pozabite nas nikdar!
Naša borba zato je sveta, dokler gruda ni oteta.
V boj, v boj...

Z nami, bratje, je pravica, z nami vsemogočni je Bog.
On nas vodi, pot je prava, ne bojimo se zaprek.
Sume nam v pozdrav šumijo in studenci žuborijo.
V boj, v boj...

Lastne vrste si pregledimo in pokonci vsi glav.
V desni puško v levi bakljo in tako hitimo skozi noč.
Pest je klena, srce je vroče, narod naš umreti ne bo.
V boj, v boj...

Novice z domačega knjižnega trga

Ročni obzornik. To ime nosi knjižica, ki je izšla pred dnevi, in ki je po svoji izvirnosti edinstvena pri nas. Lahko bi rekli, da je to slovenska enciklopedija v miniaturni obliki. »Ročni obzornik« vsebuje res toliko gradiva kakor bi bilo potrebno v opraviščeno »obzornik«, čeprav s pridvinitkom »ročnik«. Zato smo tem bolj presenečeni, ko polistamo po knjižici. Tisk je droben in prostor smotno izrabiljen. Ročni obzornik sam na sebi brez posebnega dodatka »Priročnik slovensko-italijansko-nemških razgovorov in besede vsebuje sto strani. V njem najdemo skoraj vse, kar bi moral znanstvenik in lehekrižnik izobrazenec, temveč tudi preprosti, neolarni človek.

V prvem delu je obdelano slovensko slovstvo. Seveda ni prostora za razčlenjevanje in ocenjevanje, temveč zgolj za naštevane podatkov: letnice, dob ter mejnikov. Toda že to je mnogo. Markskatero pozabljeno letnico odkrije: prav zaradi tega bo obzornik posebno dobro služil dijakom, čeprav bo po njem pogosto še raje listal marsikdo, ki se je odvalil šolskim klopem in pozabil marsikaj, kar so mu v šolah dolga leta vbijali v glavo. Temu delu obzornika je priključeno tudi poglavje »Vажnejši slovenski pesniki in pisatelji v podobi« — slike prikazuje naše velike močnike od Trubarja do zastopnikov »moderne«.

V drugem delu »5000 let v 30 minutah« se nam nudi pregled najpomembnejših zgodovinskih letnic od najstarejših obdobj do najnovejšega časa. Tako čitamo tudi pomembne datumi: 1943. IX. je nemška vojska zasedla Rim. — V naslednjem poglavju spoznamo svet v številkah: zemljepisne in druge številke. S pridom bo marsi, kdo prebrat poglavje o hitrem računanju. — Kdor ima zliko za govornika, bo v naslednjem poglavju našel dragocene mišljaje, kako lahko postane dober govornik. Zelo je potrebno tudi poglavje »Olika — tvoja slika«, kajti pri nas se marsikdo ne zna lepo vesti. — Res praktična so pravna

navedila pod poglavjem »Preden prideš navzkriž s paragrafi«. — Sledi pregled slovenskega slovstva s kratkimi pravopisnimi pravili in primeri nepravilne in pravilne rabe slovenskega. Priključeno je še seznam tujk in strokovnih izrazov. Sem spada tudi poglavje »Tuji izrazi in reči« iz latinščine, francosčine in angleščine. Obzornik ima posebno vrednost že zaradi poglavja »Sla in življenje«, kjer najdemo koristna navodila o izbiri poklica. — Sledi še razni zdravstveni in drugi nasveti za dom. Obzornik vključuje poglavje »Razne zanimivosti«. Že ta pregled vsebine dokazuje, da knjižica upravičuje svoje ime. To je v resnici obzornik, ki poučuje, vzgaja in buja zanimanje za znanje pri preprostem človeku. Štirječrtni priručnik je prav za prav nameček obzornika. Jezikovno znanje je dandanes še posebno cenjeno ter potrebno. S tem priručnikom si sicer ne moremo pridobiti temeljitega jezikovnega znanja (vsebuje 25 strani), a v njem najdemo najpotrebnejše besede za vsakdanjo rabo, tako da je priročnik lahko pomočnik za najnujnejšo sporazumevanje v tujem jeziku in da v njem hitro poiščete besedo, ki se je ne morete takoj spomniti.

»Družinske doklade«. Pod tem naslovom (Družinske doklade (za ženo, otroke, starše, deda, babico) za delavstvo Ljubljanske pokrajine) je izšla knjižica, ki jo je sestavil Maksimilijan Žagar in zalčila Blagajna za družinske doklade, pokrajinska sekcija odbora za družinske doklade v Ljubljani. Knjižica je potrebna, kajti predpisi o uvedbi in izplačevanju družinskih dokladov, o pravicah do dokladov in njihovi višini so precej obsežni in laiki si jih težko zapomni in pojasni. Zakonski predpisi so v tej knjižici prav zorno pojasnjeni. Snov je obdelana smotno pregledno, tako da lahko najdeš takoj odgovor na katero koli vprašanje v zvezi z družinskimi dokladi. Zato bodo po knjižici s pridom posegali zavarovalci, delavci in nameščenci. Prejmejo jo lahko brezplačno pri zavodih za socialno zavarovanje.

Izpred okrožnega sodišča

Čeprav ni bilo nobene posebne osnove, so osumili kot tatice služkinjo — Pred sodniki se je izkazala njena nedolžnost

Ljubljana, 2. oktobra. Služkinja Pavla nas je pridobila, čim je stopila v razpravo dvorano. Krepko kmečko dekle, srednje postave, rdečih lic, s priprosto spletenimi lasmi, skromno pa okusno oblačena je nastopila tako naravno, naivno odkritosrčno, da smo že v začetku imeli vtis, da je obtožba tokrat zgrešila pravega krivca. Čim bolj se je pred nami dvigala zavesa iznala dogodkov, ki so Pavlo privedli na zatožni klop, tem bolj so postajale simpatije zanj nedolžne. Prav vsi so jo hvalili, nihče ni mogel povedati o njej kaj slabega; obtožba je naglo bledele, posvetovanje sodnikov je bilo rekordno kratko. Pavla je bila oproščena. Odhajala je prav tako preprosto, kakor je prišla. Le okoli ust ji je igral rahel smehljaj, ki je izdal njeno ponovno sproščenost.

Pavla je hči večjega kmeta na Ježici. Premoženje njenega očeta cenijo na 150 tisoč lir. Silaš s smjo, da redi dve kravi. Vseh otrok je 10. Ker ni doma za vse kruha, je morala Pavla kmalu iskati možnost preživljanja druge. Šla je v mesto za služkinjo. Kje se je vse udinjala, ne vemo. Predno je prišla h gospodarju, kjer se ji je napletel tako grd doživljaj, je služila pri družini uglednega ljubljanskega stavbenika. Po štirih mesecih je s službo odpovedala, ker je bila prenaporna. Gospodinja je o njej izrazila najpohvalnejše in izrečno poudarila, da ni ves čas, kar je bila Pavla pri njih, ničesar izginito. Uživala je popolno zaupanje.

Novo službo je dobila pri nekem pleštarskem mojstru v Mostah. Gospodar je vdovec. Z njim stanuje njegova že nad 70 let stara sestra. Stanovanje ni veliko, nekaj dela pa je bilo z vrhom. Pavla ni bila preobremenjena z delom, ker ji je pomagala gospodarjeva sestra. V podpriljučju hiše stanuje nek železnikar, ki ima dva otroka, stara 17 oziroma 16 let. V podstrešju imata sobico dve upokojenki tobačne tovarne. Drugih strank ni v hiši. Glede na resne čase so bili Pavlini gospodarji zelo previdni. Stanovanje so velino zaklepali, okna so bila odprta samo, ko je bil kdo doma. Na oknu shrambe je bila velika mreža, ki je onemogočala komurkoli, da bi se priplazil vanjo.

Življenje mine in razumevajoče se trojice je teklo brez splošnih vplivov in hrupa, ki bi zbujal pozornost okolice. Zdelo se je, da nič ne more zmotiti njihovega zgledega razumevanja. Kakor z mnogimi drugimi pa se je usoda poigrala tudi z njimi in posledica je bila, da je morala Pavla iz hiše pod najtežjim sumom, da je tatice. Dogodki, ki so privedli do tega, so prav skrivnostni. Praznovorni bi bili prepričani, da so vmes nadnaravne sile.

Zdelo se je, da je izginotino velike gnjati. Ko je gospodar nekega večera letošnje pomladi prišel domov in si hotel odrezati za malico nekaj salame, je presenečen ugo-

tovil, da v shrambi ni več niti salame, niti okoli 4 kg težke gnjati. Vrelni sta bili okoli 700 lir. Poklical je sestro in služkinjo. Nobena mu ni vedela povedati, kje je mesnina. Tatvina ga je pogrela, nekaj časa si je še belil glavo z njo, kasneje pa je na zadevo pozabil. Čudno se mu je predvsem zdelo, na kak način je mesnina izginila. Skozil okno je ni mogel odnesti nihče, ker je bila mreža nedotaknjena. Moral je priti skozi kuhinjo, v kateri pa je bil vedno kdo, če stanovanje ni bilo zaklenjeno. Pri tem položaju je bila pač najbližja in najsprejemljivejša misel, da je tat nekdo od domačih. Sestre ni mogel obdolžiti, pra vtako pa je imel najboljšo mnenje o služkinji.

Morda bi padlo vse v pozabo, ko bi se tatvine ne nadaljevale. Kmalu je na skrivnostni način izginilo 10 jajc. Bilo je tik pred velikonočnimi prazniki. Neko popoldne sta sestra in Pavla spravljalaj jajca, ki sta jih zbirali za praznike, v dve košarici. Bili sta v kuhinji. Jajc je bilo okoli 40. Pavla je košarico z jajci odnesla v prico sestre v shrambo, nato pa je odšla delat na vrt. Sestra je ostala ves čas v kuhinji, le za nekaj hipov se je odstranila v stranice. Ko je približno čez eno uro pogle-

dala slučajno košarico z jajci, je takoj ugotovila, da je jajc manj. Hitro jih je preštela in ugotovila, da jih je zmanjkalo 10. Poklicala je Pavlo, ki pa ji ni vedela povedati, kje so jajca oziroma kdo jih je vzela. Tatvina se je sestra zdelala posebno skrivnostna. Ker je bila ves čas navzoča in bi morala videti tatu. Mreža na shrambenem oknu tudi tokrat ni bila premaknjena ali pa pokvarjena. Ker se je bila bratove jeze, mu je tatvino zamolčala.

Kriza je izbruhnila, ko je gospodar 12. maja šel v sestrino sobo in hotel vzeti iz omare denar za plačilo davščin. Takrat je opazil, da je bil nekdo pri šatulah. Razburjen je že pri prvem pregledu ugotovil, da mu je zmanjkalo veliko raznih dragocenosti: zlat ženski obsek z zlato verigo, 3 poročni prstani, avstrijski 10kronski zlatnik, ženska srebrna ura in približno pol kg srebrnega denarja. Vse skupaj je bilo vredno okoli 10.000 lir.

Prijel je sestro, prijel je služkinjo. Nobena mu ni mogla povedati ničesar. Škoda je bila prehuda, da bi jo prebelil brez ugovaranja. Zdelo se mu je neumno, da se z njegovim premoženjem kdo tako poigrava in da mu ne more pri vseh varnostnih ukrepih do živga. Oločili se je takoj, da pokliče na pomoč policijo. Vložit je ovadbo in policija je prišla po 10 dneh. Zamuda je storilcu olajšala, da je zabrisal za seboj vse sledove.

Vse preiskave Pavline prtljaje, pri vseh najemnikih v hiši, pri Pavlini sestri niso prinesli niti indic, kdo bi bil krivec. Pri možu Pavline sestre so sicer našli nekaj srebrnikov, toda gospodar je sam priznal, da niso njegovi. V nemoči proti prebrisnemu storilcu se je preiskava oklenila stereotipne rešitve: storilec ne more biti nihče drug kakor kdo od domačih. Ključ od črnar, ki je iz nje izginila zlatenina, je bil skrit tako, da so zanj vedeli samo domači. Gospodar in njegova sestra sta izvezla, v postev pride ilinole služkinja. Obdolžili so jo, čeprav proti njej ni bilo močnejšega indic, da krivdo karkoli na primer proti gospodarjevi sestri.

Pavla je ves čas tatvino zanikala. Nekaj časa je bila v zaporu, kasneje so jo izpustili. Tudi na razpravi je odklanjala krivdo. Zagovarjala se je tako naravno, da je bilo očitno, da govori resnico. Na vsako vprašanje, je odgovarjala takoj in pojasnjevala vse podrobnosti. Gospodar in njegova sestra nista mogla izreči proti njej najmanjšega suma, nasprotno sta jo celo pohvalila, da je bila pridna, delavna, solidna in da se je držala doma. Pavla je stara sedaj 27 let in še ni bila nikoli kaznovana. Policija se je izrazila o njenem vedenju najpogostejše.

Bila je oproščena. Kdo je predzrni in rafiniran tat, je tako ostalo nepojasnjeno. Morda bo šele slučaj kdaj pripomogel do popolne razjasnitve, ki bo dala Pavli zadnje za ločene. Mi smo se prepričali o njeni nedolžnosti že na razpravi.

NOJ IN KAMELA

Noj in kamela sta tekmovala v hitrosti, toda nobeden ni premagal drugega. »V tuke sva si enaka«, je rekel noj kameli, toda moje lepo perje me dviguje nad tebe.

»Ti imaš svoja peresa«, je odgovorila kamela zaničljivo. »Jaz imam pa svojo grbo«, in ponosno se je odzibala lajja pusčave.

NAŠ NOVI ROMAN

Genoveva Fox:

DEKLE Z MEJE

Leto 1812. ob kanadski meji... Roman v dvi čitatelja v ourn dni, ko se plazijo po pragozdih rdečočkovi v službi Anglije in ko se vnama tudi med naselnic obmejne pokrajine strasten prepri lojalistov in privrženecv mlade ameriške unije. Po nekaj plovbov vsako noč ladje tihotapev z orožjem, po težko prehodnih gozdnih stezah gonijo črede ukradene živine k sovražniku; razjarjeni brambovci jasejo po deželi in jih zasledujejo. Mrzko, s sovraštvom prepojeno ozračje pričinja joče se vojne, ki razkrajja sosedske odnose, pritiska na kmetije in naselja obmejnih krajev. V tem vrtincu čedalje zlovestnejših dogodkov živita dva prijatelja izza otroških let — Isabel Owens in Peter Allen — kakor Julija in Romeo ter se po neskaljeni mladosti lovita med zmešnjavami strankarskih borb, rodbinskega prepira in končno tudi vojnih razočaranj. Idilična usoda te dvojice se prikupno zraša z veliko občo usodo; ganljivo čisto in nežno si išče njuna poganjajoča ljubezen poti skozi sovražno hrumeenje starejšega rodu. Tako se razvija zgodba, polna napetosti in razgibanosti, a tudi notranje lepote.

Pričetek v ponedeljek, dne 4. t. m.

Vladimir M.:

Akviziter

Prizadet iz izvoljenega razreda naj se v primeru, da bi jih ranila ost te pušice, ne jeze name. Rajši naj pogledajo vase in se globoko zamislijo. To bi mi slej ko prej koristilo. Akviziter je oborožen z naročilnim zvezkom in vsaj enim svinčnikom. Pa s seznamom trgovin in podjetij. Ta je zanj prvenstvene važnosti. In dvajset od sto. Nehote računa: če bo vsak naslov naročil vsaj za sto lir, vsaj za sto, saj to je malenkost, bo pri sto naslovih zaslužil dvajset od sto, to je enostavneje povedano: dva tisoč lir. Seveda ni dvoma, da bo vsako naročil več.

Akviziter stopi smehljajoče se obraza v prodajalnico, ker misli na dvajset od sto. V veliko prodajalnico čevljev. Sem, si misli, bom spet prišel in si kupil čevlje. Prijazno pozdravi mlado službenko, ki so že ugotovile, da ima v roki naročilnico. »Gospoda šefa,« jih nagovori, »rad bi govoril z njim. Ali ga ni?« »Ne,« odgovore dekleta, »ni ga.« In pogled jim zaboli po tleh, po stenah in po stropu. »Kam pa je odšel?« prijazno vtraja akviziter, čeprav mu je nenadoma postalo neprijetno.

»Daleč,« lažejo dalje dekleta. »V tuje dežele. Ne vemo, kam, Morda v Ameriko, morda na Kitajsko...« »In kdaj se bo vrnil?« plaho vpraša akviziter in pozabi na dvajset od sto. »Bog ve,« hite službenke in izmikajo brezizrazne oči. »Morda prihodnje leto ali pa nikoli...« In ne vedo, da so grede.

Akviziter pa vidi in ve in zato, je žalosten. Smilijo se mu uboga dekleta. Prijazno se zahtvijo, pozdravi in gre.

Gre v drugo trgovino. A sedaj je že izkušen. Naročilnico je lepo zavil v papir, da izgleda kakor komaj kupljena knjiga. Lepe misli se mu pde po glavi. Vstopi prijazen in nasmejan.

Uslužbenke ga sprejmejo lepo, ker je mlad, vendar nezaupno gledajo, kaj ima v roki. Rade bi prebodele papir in odkrile skrivnost. »Gospoda šefa,« začne prijazno akviziter, »rad bi govoril z gospodom šefom.« »Ni ga,« prevdno odvrne dekleta in kraddoma pogledujejo po zaviti knjigi. »Odsel je na letališče.«

»Na letališče?« ostrmi akviziter. »Na letališče?« Po kaj? »Da, odletel bo v stratosfero. Veste, a tistim učenjakom, nu, profesorjem Pi... nu... Piccardom...«

»A tako, tako,« se zresni akviziter. »Torej se zlepa ne bo vrnil?« »Seveda, saj razumete,« se prestopajo dekleta, »stratosfera...« »Škoda,« vzdihne akviziter in hoče oditi. »Škoda, Namreč za vsega šefa...« »Škoda? Zakaj?« osunejo uslužbenke.

»Namreč,« akviziter težko požira, »namreč nekaj zelo važnega imam za gospoda šefa. Da, nekaj zelo važnega. Res, škoda...« In je že pri vratih. »Počakajte, gospod!« krikuje v zboru uslužbenke. »Počakajte, telefonirale mo bomo. Morda se je vrnil iz stratosfere, ali pa sploh še ni odletel...« In ena odpre vrata notranjega prostora

„Slovenski Narod“ pred 50 leti

Lokalna železnica. Trgovinsko ministrstvo dovolilo je kranskemu deželnemu odboru, da sme izvrševati tehnična pripravljala dela za lokalno železnico (med Kranjem in Javornikom) v Bohinj z ozirom na eventualno podaljšanje te proge preko Sv. Lucije v Gorico. Dovoljenje velja za 6 mesecev. Dotična pripravljala dela so se izročila inženirju gosp. Seemüllerju.

Redek gost. Piše se nam z Vrhnike: Na Galletovem posestvu v Bistri našli so ljudje te dni gnezdo črne storkije, v katerem so bili trije mladiči. Strokovnjaki pravi, da doslej storkije še nikdar niso valile na Kranjskem, da je to torej izreden slučaj. Roditelji so pitali mladiče z ribami, po kateri se najbliž hodili v Cerkljsko jezero.

Vinska letina na Kranjskem kaže letos prav dobro, kolikor je namreč to mogoče pri žalostnem stanju naših okuženih vinogradov, katerih je nad polovico uničenih po trtni uši. Kar pa je ostalo še zdravih in kjer se je škropilo, kažejo, da bo dovolj in dobrega pridelka. Lani se je pridelalo 93.220 hektolitrov vina, kar da blizu dva milijona gld., ako povprečno računamo hektoliter po 20 gld., vsota, ki se že pozna v naši neobogatit deželi. Ker je tudi splošna letina precej dobra in se je pridelalo dovolj žita in drugih pridelkov, bo de kmetovalec vsaj malo oddahnil.

Letina v Vipavski dolini bude, kakor se nam poroča od tam, posebno dobra in že dokaj let vipavski vinogradnik ni pričakoval s takim veseljem jeseni kakor letos. Kamorkoli se človek ozre, vidi se zadovoljne in vesele obraze, kajti vsi poljski pridelki so bogato obrodili, le sena pridelalo se je vsled velike suše nekaj manj kakor druga leta. Posebno lepo kaže grozje. Vinogradi so vsi zeleni kakor spomladi, grozdeje tako čisto in rumeno, da se človeku prihajajočemu v vinograd kar smeje. Toče hvala Bogu letos ni bilo in po vsi pravici se sme trdit, da se bude iz letošnjega grozja napravilo prav izborno vino. Sosebno občini Planina in Stoče se letos odlikujeta na bogati in izborni letini. Vinski kupci našli bodo torej v Vipavski dolini letos izvrstno kapljico po jako ugodni ceni.

Tehniško-policijski ogled Dolenjske železnice na progi Ljubljana—Grosuplje—Kočevje vršil se je danes počenši ob 9. uri zjutraj od južnega kolodvora. Mostovi poskusili so se že večeraj in je imel ogled prav povoljen uspeh. Mostova preko Ljubljance in preko Gruberjevega kanala sta se obtežila s 4 lokomotivami, ostali mostiči z dvema lokomotivama. Na vsaj progi sta dva velika mostova in 139 manjših mostov, mostičev in prelazov.

Furlanska železnica na Goriskem se pravi marljivo gradi in se sodi, da se bude izročila javnemu prometu že oktobra meseca bodočega leta.

Kočevskega rujavega premoga pripeljali so pretekli dni že dva vagona v Ljubljano. Po odvrtitv se ga bude pripeljalo vsak dan 8 do 10 vagonov. Barve je čimurjav-kaste, kvaliteta pa sedaj še slabše vrste, ker se vidi na premogu, da je s površine kopan, boljši sledi stoprav.

Poveden je nastala v sredo v nekaterih krajih na Goriskem vsled silnega naliva. Škoda je velika v zahodnih Brlih. Hudo-urnik je odnesel v Rodežu pri Kanalu na erarski cesti skoro vozniška s konji in vozom vred.

Licitacija lož. Danes popoldne vršila se je licitacija lož za slovensko gledališče. Rezultat je izredno ugoden. Dosega je se

vaota 4.900 gld, torej za 1433 gld več kakor lani. Najcenejša loža prodala se je za 40 gld, najdražja za 261 gld. Zanimanje za lože bilo je živo in je iz tega sklepali, da se občinstvo letos sploh izredno zanimala za slovensko gledališče.

Povodnji na Štajerskem. V nedeljo bilo je tudi okoli slovenskih Goric in v Pohorju veliko dežja in so vse vode silno narasle. Pri Prežigali blizu Konjic spodjedla je voda železnico na jeden kilometer dalje in je bil promet nekaj dni popolnoma nemogočen. Dravinja odnesla je več jezov nad Konjicami in napravila mnoge škode po sosenetih. Tudi Oplotnica je preplavila bliznjo okolico. Na Vranskem bil je preplavljen ves trg in vse bližnje vasi, vsled silnega naliva. Voda odnesla je mostove, drva, orodje itd. celo tudi več živine. Cesta je bila hudo poškodovana in promet s sosedno kransko pretrgan. Vsa dolina je bila podobna jezeru. Tudi Savinja je narasla in preplavila polja in ceste. Mostni park v Celji je bil ves preplavljen.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sobota, 2. oktobra: Angeli varuhi.

Jutri: Nedelja, 3. oktobra: Terezija.

DANASJE PRIREDITVE

Kino Matica: Svabta na Melvedjem dvoru.

Kino Slova: Violanta.

Kino Union: Romanca v molu.

Kino Moste: Zelini si ljubezni.

PRIREDITVE V NEDELJO

Kinematografi nesprenmenjeno.

DEŽURNE LEKARNE

Danes in jutri: Mr. Sušnik, Marijin trg št. 5; Deu. Klenjšček Dia, Cesta Artele Rea 4; Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Nedeljsko dežurno zdravniško službo bo opravljala od sobote ob 20. do ponedeljka do 8. zjutraj mestni zdravnik dr. Gvido Debelak, Ciril Metodova 62, telefon št. 27-29.

O tem in onem

Na Japonskem se vrše dražbe popolnoma drugače kakor pri nas. Predmet, ki se dražijo, pokaže dražitelj občinstvu, posestvo opiše natančno, nato pa ne napravi ustne ponudbe, marveč mora vsak, kdor bi rad imel dotični predmet, napisati na listek svoje ime in znesek, ki bi ga dal za predmet. Listek se vrže v skrinjico, ki se potem odpre in odda predmet onemu, ki je zanj največ ponudil. Ako jih je več enako vsoto ponudilo, se ponovi med njimi isto postopanje.

Damask je eno med najstarejšimi, če ni sploh najstarejše mesto na svetu. Obstoja je že 1.400 let pred Kr. r. Damask je pa obenem tudi eno izmed najlepših mest na svetu.

Kitajci ne morejo izgovoriti črke r. Japonci pa ne črke l. Najmočnejša žival na svetu je škarjica. Točno raziskovanje je ugotovilo, da so telesne sile skoraj vseh žuželk mnogo večje kakor najmočnejših atletov. Močan človek more premakniti kvečjemu desetkrat toliko, kolikor tehta, a že gosnica topolovega rojca je vlekla 25krat večjo težo, kot je sama tehtala; muha 170krat toliko, čmrlj 300krat toliko in škarjica 530krat toliko, kot sama tehta.

Sporočamo žalostno vest, da je po kratki boleznii umrl naš družabnik, gospod

Jaroslav Kalmus

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo 3. t. m. ob 4. uri popoldne z žal — kapelice sv. Nikolaja — k Sv. Križu.

Dragega pokojnika bomo ohranili v trajnem spominu.

Ljubljana, dne 2. oktobra 1943.

KALMUS & OGORELEC

»O, saj je že tu.« veselo veli. »Gospod šef! Nekaj gospod želi govoriti z vami.« In se umaknejo.

In gospod šef pride, težko sopeč.

»Zelite?« »Jaz sem akviziter.« se predstavi akviziter, prišel sem pogledat, če boste naročili oglase...«

»Oglase? Oglase?« se začudi trgovec. »Čemu? Ali ne vidite, da ne morem ničesar prodati? Da bom moral trgovino opustiti, ker ni nobenega kupca? In da imam vsak dan tisoč lir izgube?« In žalostno maje z glavo.

»Kaj pa za nezaposlene, za bolnike, za mlade boste kaj prispevali?«

»Nič!« odvrne gospod šef. »Nič! Saj zmeraj beračite! Meni bi moral kdo prispevati!...« Akviziter se lepo zahvali, prijazno pozdravi in odide sklonjene glave. Ko stopi na cesto, se tam izpremeni v veliko deroko reko in na hrstu njenih besno se peničah valov plava dvajset od sto...

Vse moči zbere akviziter in stopi v deseto trgovino. Mlada in lepa uslužbenka se mu prijazno približa. »Gospoda šefa,« ji tiho reče, ker bi raje rekel kar koli.

»Pri nas nimamo gospoda šefa.« odvrne smeje mladenka in kaže zdrave zobe, »pri nas je gospa šefinja.« Akviziter se zveseli. Morda je lepa in dobrega srca... In dvajset od sto mu apet miglja pred očmi. A je za kratke trenutke...

Stoti naslov je daleč. Tri ure vožnje s cestno železnico in dan hoda.

»Bom dal,« objubi naslov. »Bom dal. A ne danes. Pridite jutri...«

In jutri mu da deset lir. »Za vas,« prijazno veli. »Za vas!« Akviziter je utrujen, kakor če bi bil preplaval vse Triglavске stene, in star.

Na mesto pade mrak.

In tedaj se spomni, da ima sestanek s svojo izvoljenko. Da je že tri sestanke zamudil in da bi Marija žalostna, če ga spet ne bo. In Marija je tako mlada, lepa in nežna...

In gre. Molče koraka in premišljuje. Tisoč naslovov, dvajset od sto. Ne, zadostovalo bi samo deset lir. Če bi mu vsakdo dal deset lir!... O, potem bi lahko kupil nebotičnik in Mariji svilene nogavice za god...

»Vedela sem, da boš prišel, trdno sem bila uverjena...« Akviziter se zdrzne. Njen glas je, ki prepoji vse temne misli. Mehke roke se ga oklenejo in potegnejo, na klop pod košatimi kostanji. Razneži se ob nji in najraje bi zajokal, potem nasloni glavo na njene prsi, ki so tako mehke in prožne, in sanja v večernem hladu z odprtimi očmi.

Stopa v veliko in svetlo trgovino in lastnik ga že pri vratih pričakuje. Prijazno ga sprejme in naroči:

»Oglase! Čez celo stran!« »Koliko?« »Enega?« vpraša s

Precej zelenjave na trgu

Ljubljana, 2. oktobra. Živilski trg navadno nekoliko bolj oživi ob sobotah, menda že zaradi tradicije. Dovo-vo je nekoliko bolj, prihaja pa tudi več kupevalci. Tako je bilo tudi danes precej zelenjave na trgu. Zelenjava je precej raz-različna, kar se zdi tem bolj čudno, ker jih ni bilo skoraj nikdar dovolj v glavni sezo-ni, čeprav je bila letošnja letina zelo do-bra. Zdalj paradižniki na prostem več ne zorijo in jih je treba naglo obirati, kolikor jih je še pač, da bi ne zgnili. Takšni, ze-leni paradižniki se pa tudi ne obdrže delj časa v shrambi in jih je najbolje spraviti čim prej v denar. Gospodinjje rade kupu-jejo to blago, čeprav ni izvrstno, ker pač letošni ni bilo napredaj mnogo lepih pa-ridžnikov.

Prodajalci kislega zelja imajo zdaj tudi že številne odjemalce. Novo kislje zelje je že dobro in mnoge gospodinjje ga cenijo najbolj izmed vseh vrst živil na živilskem trgu.

Med povrtnino je bilo danes precej ze-leno kolerabe, tudi najnovejši pridelek, kaj-ti mnogi pridelovalci povrtnine prideluje-jo kolerabe tudi do pozne jeseni. Razen en-divje je bilo danes na trgu največ spina-če, Gre precej dobro v denar, vendar je zdaj gospodinjje se ne kupujejo tako kakor navadno pred zimo ali v začetku pomladi. Med povrtnino je bilo še nekaj zelene, red-ke in zelenjave za juho.

Branjevci so bili še dobro založeni s uvo-ženo čebulo in česnom, sicer so pa prodaj-ali domače pridelke. — Pri prodajalcih mlečnih izdelkov so danes ljudje kupovali parmezan na novo živilske nakaznice.

Tako n. pr. zelo povprašujejo po kumarah. Posamezne pridelovalke še dovažajo pa-berke kumar, Tudi cvetake je nekaj. So-razmerno precej je pa bilo danes paradiz-nikov, kar se zdi tem bolj čudno, ker jih ni bilo skoraj nikdar dovolj v glavni sezo-ni, čeprav je bila letošnja letina zelo do-bra. Zdalj paradižniki na prostem več ne zorijo in jih je treba naglo obirati, kolikor jih je še pač, da bi ne zgnili. Takšni, ze-leni paradižniki se pa tudi ne obdrže delj časa v shrambi in jih je najbolje spraviti čim prej v denar. Gospodinjje rade kupu-jejo to blago, čeprav ni izvrstno, ker pač letošni ni bilo napredaj mnogo lepih pa-ridžnikov.

Prodajalci kislega zelja imajo zdaj tudi že številne odjemalce. Novo kislje zelje je že dobro in mnoge gospodinjje ga cenijo najbolj izmed vseh vrst živil na živilskem trgu.

Med povrtnino je bilo danes precej ze-leno kolerabe, tudi najnovejši pridelek, kaj-ti mnogi pridelovalci povrtnine prideluje-jo kolerabe tudi do pozne jeseni. Razen en-divje je bilo danes na trgu največ spina-če, Gre precej dobro v denar, vendar je zdaj gospodinjje se ne kupujejo tako kakor navadno pred zimo ali v začetku pomladi. Med povrtnino je bilo še nekaj zelene, red-ke in zelenjave za juho.

Branjevci so bili še dobro založeni s uvo-ženo čebulo in česnom, sicer so pa prodaj-ali domače pridelke. — Pri prodajalcih mlečnih izdelkov so danes ljudje kupovali parmezan na novo živilske nakaznice.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO MATICA Telefon 22-41
Veliki umetnik Heinrich George in šarmantna Ilse Werner v ljubavni drami najvišje kakovosti.
Svatba na Medvedjem dvoru
Odlična režija, nadarjena glasbena spremljava in sijajni igralci.
Predstave dnevno ob 15. in 17. uri, v nedeljo matineja ob 10.30 uri.

Tel. 27-30 KINO SLOGA Tel. 27-30
Zopet veliko dramatično delo po Ernst Zahn-ovi noveli »Der Schatten«
VIOLANTA
Večna lepota gorskih krajev tvori ču-dovit okvir pretrpetljivega dejanja lju-bezni, krivde in pokore
V glavnih vlogah: Annelies Reinhold, Richard Haussler in Hans Schlenk
Predstave ob 15. in 17. uri, v nedeljo pa še ob 10.30 uri

KINO UNION Telefon 22-21
Tragična usoda mlade žene, ki je pod-legla v težki razdvojenosti med dolž-nostjo in ljubeznijo...
ROMANCA V MOLU
Marianne Hoppe, Paul Dahlke, Ferdinand Marian, Siegfried Breuer
Predstave ob 15.30 in 17.30 uri

KINO MOSTE
Marika Röck v filmu razkošnih ples-nih revij, jazza, smučanja in duho-vitosti
ŽELIM SI LJUBEZNI
Preskrbite si vstupnice v predprodaji v nedeljo ob 10.30 dalje
Delavniki ob 1/2 6. uri; nedeljo ob 1/2 2. in 1/2 4. in 1/2 6. uri

Cene za letošnji krompir

Na podlagi razpisa vrhovnega komisarja na operacijskem ozemlju Jadranskega področja z dne 20. septembra 1943 št. 1. o upravljanju Ljubljanske pokrajine in glede na navedbo Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino s predpisi o žetvi in namembni žita z dne 4. ju-lija 1943 št. 74. in na navedbo o razširjenju predpisa prve navedbe »a krompir« z dne 18. avgusta 1943 št. 87, je sef pokrajinske uprave določil naslednje:

Za letošnji krompir, in sicer za zdravo in tržno blago, se določajo cene takole:

1. Pri oddaji pridelovalca Prevodu za raz-suto blago, franko vagon nakladna postaja: a) za rdeči krompir, vrste Woltman, 145 lir za 100 kg; b) za krompir drugih vrst 170 lir za 100 kg. V tej ceni je obsežen tudi zne-sek 5 lir za stroške obdelave pri zbiranju in prevozu do postaje.

2. Pri prodaji Preveda na debelo trgovcem za nadrobno prodajo, za blago franko vagon železniška postaja Ljubljana: a) za rdeči krom-pir vrste Woltman 160 lir za 100 kg, za krom-pir drugih vrst 185 lir za 100 kg.

3. Pri prodaji trgovca na drobno potrošniku za blago franko prodajalca: a) za rdeči krom-pir vrste Woltman 185 lire za kg, za krom-pir drugih vrst 210 lire za kg.

Začeti s 1. novembrom do 31. marca pri-hojnega leta je dovoljen mesečni pribitek 10 lir za vsake 100 kg kot odškodnina za gnilje in skladiščne vsuhek.

Inventariziranje tekstilnih in oblačinskih predmetov

Glede na navedbo Visokega komisarja z dne 9. oktobra 1941 št. 123 in z dne 7. oktobra 1941 št. 122 ter na podlagi čl. 2 navedbe o pooblastitvi za izdajo uredb za uređ vse tr-govanja prometa, razdeljevanje in porabo vseh vrst blaga z dne 12. marca 1941 je sef pokr-jinske uprave odredil naslednje:

Vsa podjetja, industrijska, obrtniška, trgo-vinska na debelo in drobno, trgovska zastop-stva z zalogo blaga, uvozniki in izvozniki, ki izvršujejo prodajo tekstilnega in manufak-tur-nega blaga, čevljev in drugih oblačinskih pre-dmetov, morajo sestaviti inventar blaga, ki je njihova lastnina ali lastnina tretjih oseb, a je na zalogi v njihovih skladiščih, prodajalnah ali drugih prostorih, in sicer z odločilnim dnem opločilo dne 3./4. oktobra 1943. Inven-tarne operacije se morajo izvršiti v roku od 4. oktobra do 9. oktobra. V tej dobi naj imajo sicer podjetja odprte svoje lokale ob navad-nih urah, morajo pa ustaviti vsako prodajo ali drugičen odstop blaga, navedenega v tej na-redbi.

V inventarju je treba navesti za vse kate-gorije, navedene v inventarju, ki je bil pre-dložen v novembru 1942 v smislu navedbe z dne 31. oktobra 1942 št. 198, številno metrov ali komadov in številno točk.

Inventar je sestavljen v dveh izvodih in ga predložiti Pokrajinskemu gospodarskemu sve-tu ki vrne en izvod kot pritrailo.

Kdor ne predloži inventarja v predpisanem roku, ali predloži nepopoln inventar, se sodno kaznuje s stroгим zapoznilom do 5 let in v de-narju do 50.000 lir. V vsakem primeru se mu bo ovelo obrtno dovolilo.

Ta naredba je objavljena v »Službenem li-stu« 29. septembra in je stopila v veljavo z dnem objave.

Razdeljevanje krmil za prašiče

Prehranjevalni zavod obvešča vse rejce prašičev na področju mestne občine Ljub-ljana, da bo v tekočem tednu razdelil moč-na krmila za prašiče.

Rejci, ki želijo dobiti krmila, bodo preje-li nakaznice pri Prevodu, oddelku za krmil-a, G.špolska 12, doročile levo, in sicer:

4. t. m. rejci z začelnico A do J; 5. t. m. rejci z začelnico R do Z.

Tržaške novice

— Nezgod. Po levem kolenu se je po-telkel pri padcu s kolea 38letni Ivan Cen-tasso iz ulice Gatterij 36 v Trstu. Po obra-zu in vratu se je opekla 47letna Marija Ziaman iz ulice Moln'a Vento 52. Oba po-nesrečena sta se zatekla v tržaško sploš-no bolnišnico.

— Hilen. Poročili so se v Trstu v zad-njem času elektricar Ersilij Postojna in frizerka Blanka Lenardov, mehanik Aloj-zij Vedova in gospodinja Nada Sulčić, ga-silec Remigij Lapajna in gospodinja Lidi-ja De Vittor, uradnik Umberto Gortan in uradnica Ana Gerzinič, mehanik Karol Mizgur in zasebnica Bruna Visnovič, tr-govec Josip Godina in uradnica Ana Per-solja, uradnik Vladimir Pertot in tipogra-fka Mileta Martelanc v S. S. S. S.

— Povožena. V ulici Fabio Severo v Tr-stu je neki avto povozil 20letno Marijo Caluso iz ulice Tarabochia 5. Objezala je s številnimi poškodbami po vsem telesu. Nesrečno so prepeljali nezvestno v tr-žaško bolnišnico. Njeno stanje je precej resno.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 2. OKTOBRA
8.30—9.00: Jutranji pozdrav. 9.00—9.20: Poro-čila v nemščini in slovenščini. 12.20—12.30: Uvod. 12.30—12.50: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.50—14.00: Znanstvena glasba. 14.00—14.15: Poročila v nemščini. 14.15—15.00: Operetni zvoki — igra Radijski orkester, vodi dirigent D. M. Sijaneč. 15.00: Poročilo nemškega vrhovnega po-veljstva. 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15—18.00: Zabavni koncert. 18.00—19.30: Koncert tenorista Draga Čudna. 19.30—19.50: Poročila v nemščini in slovenščini. 19.50—20.00: Medijra. 20.00—20.20: Poročila v nemščini. 20.20—21.00: Koncert Malega orkestra, vodi Stane Losjak. 21.00—22.00: Glasba ob koncu tedna. 22.00—22.10: Poročila v nemščini.

NEDELJA, 3. OKTOBRA
8.30—9.00: Jutranji pozdrav. 9.00—9.20: »Ču-dezna omariča« — nemški rekli in napeli. 10.00 do 10.20: Poročila v nemščini in slovenščini. 10.20—10.35: Glasba za praznik. 12.00—12.30: Opoldanski koncert. 12.30—12.50: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.50—14.00: Pisaná glasba. 14.00—14.15: Poročila v nemščini. 14.15—15.00: Pozdrav iz domovine — koncert Radijskega orkestra in Komornega zbora, vodi dirigent D. M. Sijaneč. 15.00: Poročilo nemškega vrhov-nega poveljstva. 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15—17.35: Kmetijsko pre-da-vanje v slovenščini. 17.35—18.00: Serešade in romane. 19.00—19.30: Koncert šramla Ljub-ljana. 19.30—19.50: Poročila v slovenščini. Poročila nemškega vrhovnega poveljstva v italijanski. Napoved programa za naslednji dan. 19.50—20.00: Medijra. 20.00—20.20: Poročila v nemščini. 20.20—21.00: Koncert ritmičnega orkestra. 21.00 do 22.00: Zvoki iz Dunajskega godala. 22.00—22.10: Poročila v nemščini.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA
Sobota, 2. oktobra, ob 18.30: V Ljubljani jo daj-mo! Izven. Cene od 18 lir navzdol.
Nedelja, 3. oktobra, ob 15: Veliki mož. Izven. Cene od 18 lir navzdol.

J. Ogrinc: »V Ljubljani jo dajmo!« Izvirna slovenska veseloigra v treh dejanjih. Ljubljenska zgodba iz druge polovice preteklega stoletja. Zasedba običajna kot lani, v glavnih partijah: Primožič, Heybalova. Dirigent: N. Stritof; reži-ser: C. Debevec; koreograf: P. Golovin.

OPERA
Sobota, 2. oktobra, ob 16: Thais. Izven. Cene od 32 lir navzdol.
Nedelja, 3. oktobra, ob 16: Traviata. Izven. Cene od 32 lir navzdol.

J. Massenet: »Thais.« Opera v sedmih slikah. Zasedba običajna kot lani, v glavnih partijah: Primožič, Heybalova. Dirigent: N. Stritof; reži-ser: C. Debevec; koreograf: P. Golovin.

Prvi v predsezonu: Verdijeva »Traviata«. Sliki slike. Zasedba: Violeta-Vidalijeva, Flora-Poli-čeva, Anina-Polajnarjeva, Alfred-Cuden, Ger-eva, Gaston-B. Sancen, Douphol-Dol-mont-Janko, Obigny-Humar, dr. Grenvil-Lupša. Dir-igent: D. Zebre; režiser: C. Debevec; koreograf: P. Golovin.

VEČJE ŠTEVILO ZAJCEV in šestdelno knjižno prodaj. Karunova ulica št. 7, Trnovo.

DNEVNE VESTI

Zopetna uvedba solnčnega časa

Sej pokrajinske uprave, smatrajoč za po-trebno, da se zopet uvede solnčni čas, od-reja:

Cl. 1. Ob 3. uri dne 4. oktobra 1943 se po-makne poletno šteje ur z vsemi učinki za 60 minut nazaj.

Cl. 2. Ura, ki se pridobi po prejšnjem členu, se z zakonito veljavo označi kot »ura 2 bis«.

Cl. 3. Ob 2. uri dne 3. aprila 1944 se bo splošno veljavni čas zopet premaknil za 60 minut naprej.

Ljubljana, 30. septembra 1943.

Predsednik: General Leon Rupnik

Sprememba pri Rdečem križu v Ljubljani

»Službeni list« objavlja odlok šefa pokrajinske uprave v Ljubljani, s ka-terim se vzpostavi v svoje funkcije upravni nadzor nad Rdečim križem v Ljubljani, ki je vodil to ustanovo pred svo-jim razpustom. Dosedaj izdani komisar Rdečega križa g. dr. Cattaneo Unkas se razrešuje dolžnosti in bo posle in imovino izročil društvenemu odboru. Društvo, ki je deseti posloval pod imenom »Italijanski Rdeči križ, avtonomni osek v Ljubljani« se imenuje sedaj »Slovenski Rdeči križ v Ljubljani«. Ta odločba stopi takoj v velja-vo in se objavi v Službenem listu pokr-jinske uprave.

Iz »Službenega lista« »Službeni list šefa pokrajinske uprave v Ljubljani« št. 78 z dne 29. septembra 1943 objavlja: tek-stilni in oblačinski predmeti — prijava in-ventarja, cene za krompir letne 1943, pre-imenovanje društva Rdeči križ v Ljubljani in vzpostavitev prejšnjega upravnega odbora.

— Razpis abonmaja. Uprava Državne-ga gledališča obvešča, da bo sprejemala prijave za abonma počasi od 4. oktobra dalje in sicer bodo rezervirani »ansoleit-nim« abonmentom njihovi sedeži do vstevši 7. t. m.; od 8. oktobra dalje pa bodo na razpolago novim reflektantom. Repertoar in pogoji bodo objavljeni v nedeljo. Prijave za abonma bodo sprejemali v veži Drame ob delavnikih od 10. do 12. in od 15. do 17. ure, kjer bodo na razpolago tudi vse in-formacije.

Iz zadružnega registra. Kmetijska družba v Ljubljani, zadruga z omejenim jamstvom. Izbrisejo se člani upravnega odbora: Mravlje Milan, Globečnik Ivan in Bajuk Martin, vpišejo se pa člani upravnega odbora: Ing. Hrovat Alojzij, profesor tehnike v Ljubljani, Ing. Ferlic Bogdan, ravnatelj Kmetijske družbe v Ljub-ljani in Robežnik Milan, posestnik na Vi-ču, izbrise pa se pooblaščenec ing. Fer-linc Bogdan.

Iz trgovinskega registra. V trgovin-ski register sta bili vpisani trditi Gustav Levčar, trgovina na debelo s tehničnimi predmeti, stroji, orodjem in brusilnim ma-terialom za vse vrste industrije. Lastnik trditi Gustav Levčar, trgovec v Ljub-

IZ LJUBLJANE

Prva prireditve dnevno brančev

V nedeljo ob petih popoldne bo v frančiškanski dvorani prva pri-reditve Slovenske domobranske legije. Pri-reditve je namenjena zlasti pripadnikom legije in tistim, ki so se že prijavili, ti pa naj pripeljejo s seboj tudi svoje prija-telje in somišljenike. Spred prireditve je zelo lep in pester.

—lj Nova grobova. Po dolgi, težki bo-lezni je dočel orožniški kapetan I. kla-se Martin Gajski. Blagi pokojnik je bil vrl mož, vzoren družinski oče. Pogreb bo v nedeljo 3. oktobra ob 15 z 2al, iz ka-pele Sv. Jožefa, na pokopališču k Sv. Križu. Preminil je g. Jaroslav Kaimus. Po-greb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo 3. oktobra ob 16 z 2al iz kapele sv. Ni-kolaja na pokopališču k Sv. Križu. Obena blagima ranjaka bomo ohranili trajen spomin, globoko žalujemo svojem pa-na še iskreno sožalje!

—lj Prvi dan oktobra brez dežja. Do-ber začetek mnogo pomeni tudi pri vre-menu. Včeraj nam je nebo bilo še precej naklonjeno. Sonca sicer nismo mnogo vi-deli, na srečo pa vsaj deževalo ni. Proti večeru so se oblaki razpršili in po nekat-rih znamenjih smo sklepali, da bodo pri-

Zgodovinske sličice

Srednjeveški Trst

Meso Trst je imelo že v starih časih svoje pisane pravice ali statute, ki so bili zelo za-nimivi. Med drugim so določali:

Kdor je zagrešil zločin, tega so najprej vklebali ob sramotilni steber, ki je stal sredi trga. Tukaj ga je smel vsakdo sramotiti in tudi tolči. Hudodelce so kaznovali z bičanjem, z vžigom posebnega pečata v živo kožo, pa tudi s tem, da so mu odsekali roko ali kakšen drug ud. Vse to se je vršilo v javnosti, na trgu pred ljudstvom. Velike zločince so obesili. Kdor ni hotel priznati krivde, tega so mučili s posebnim mučnim strojem, s tako imenovano natezalnico, dokler ni v neznošnih bolečinah priznal, četudi ni bil kriv. Preklinjal-vice pa so skozi tri dni dnevno trikrat po-tapljali v morje, da se jim ohladi prevroča kri. Ponarejalce denarja so sežigali na gr-madi. So ga pa tudi privezali konju za rep, žival ga je vlekla od enih mestnih vrat do drugih, kjer so ga potem obglavili, njegovo truplo pa razsekali na štiri dele, ki so jih potem razobesili na štirih mestnih krajih.

To delo so opravljali rablji in njihovi hlap-ci, ki so prejemali za to posebno plačilo. Tako je prejel tržaški rabelj leta 1365 dva novca ker je z ognjem žigal nekega razbojnika. Leta 1384. je dobil 10 novcev za butare, na katerih so potem zažgali dva ponarejalca denarja. Leta 1525. je prejel rabelj odškod-nino za mlast in cglje, ki ju je uporabil, ko je zažgal nekega vojaka, ki je ubil meščana Zobca.

Ce sporna zadeva, o kateri sta se pričkali dve stranki, ni bila jasna, je odločal med njima dvoboji. Zmagovalec v dvoboju je zmagal tudi v pravdi. Takšna je bila tedaj pravica po reku: »Zob za zob, oko za oko«.

Zgodovina Trsta nam pa tudi kaže, kako

KLOBUCARNA »PAJK«

Vam strokovno onasli, obrobila in prebarva Vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica. Zaloga klobukov. — Se pripravite.

RUDOLF PAJK, LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA 67. 33 MIKLOŠEVA CESTA 67. 12 (Nasproti hotela Union)

Okviri

GALERIJA OBERSNEL
CESTA ARIELLE REE 3

Umetnine

Naročite se na knjižno zbirko DOBRE KNJIGE!

GAJSKI MARTIN

OROŽNIŠKI KAPETAN I. KLASSE

dne 1. oktobra 1943, previden s tolažili sv. vere.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo, dne 3. oktobra 1943 ob 3. uri popoldne z 2al — kapele sv. Jožefa — na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 2. oktobra 1943.

ZALUJOČA ŽENA Z OTROCI IN SORODSTVOM

Vsem prijateljem in znancem javljam prežalostno vest, da me je za vedno zapustil moj edini brat, gospod

Jaroslav Kalmus

Pogreb draga pokojnika bo v nedeljo, dne 3. oktobra 1943 ob 4. uri popoldne z 2al — kapele sv. Nikolaja — k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 1. oktobra 1943.

Zalujoča sestra FRIDA

In ostalo sorodstvo

Butare, jogri in groš za „škrip“

Razne zanimivosti in spomini iz naše stare Ljubljane

Pepelnica sredi je bila šolskega pouka prosti dan in mnogo otrok je šlo v razne farne cerkve k pepelitvi. Ob tem kratkem obredu ima duhovnik na pločevinastem krožniku pepel od sežganih trakov čelne prevezave od birmovanja, palec in kazalec p-takne v pepel in prekriža čelo verniku z besedami:

Clovek, spomni se, da si prah in v prah se boš povrnil.

Pozneje je bil na pepelnico pouk, zato pa pouka prosti dan god sv. Alojzija, patrona mladine.

Posta na pepelnico so se Ljubljanci strogo držali.

Ostankov dobrot pustnega torka se ta dan niso dotaknili.

ter so cvetnino, krofe in flancate, ako niso bili pripravljeni na kuhanem maslu in razno prekajeno mesnino použili v četrtek. V slovo od vsega Kurenta so gospodinjke postregle z obilnejšim obedom in večerjo. Na pustni tork je bilo mnogo rajanja in marsikoga je »Pust pobedel«, da je zdrvil na pepelnico neprijetnega »mačka« po besedah »klin s klinom«.

V postnem času, ob nedeljah popoldne, so Ljubljanci radi obiskovali poudružnično šempetrsko fare v Štepanji vasi, ki je posvečena božjemu grobu. Oskrbvalo jo je cerkvenik, ta čas pa so se tja priselili očetje kapucini iz Studencev pri Mariboru.

Pred cerkvijo so prodajale ženske pomaranče v jerbashih, na stolcih pa razne odpustke in obliki podobice in lecta.

Ljubljanski lovci pa so postne nedelje hodili na Barje.

kamor so se vračali ključači iz daljav in prinašali svoj plen domov. »Šnefic« so viseli ob lovskih torbah.

Na tiho nedeljo so vzgornili v cerkvah oltarje in križe z vijoličastimi pregrinjali in

teden butar se je začel.

Cvetna nedelja je bila v mestu, kakor tudi na deželi dan mladine. Fantje so tekmovali med seboj, kdo bo imel večjo butaro in bolj obložen s pomarančami in jabolkami. Težke butare so naslonili na rame in šli v cerkev, ki je bila pisan gaj, dišalo je po zelenju in sadju, veliki oltar pa je bil z oljanki okrašen. Po končanem obredu zelenja se je združevala mladina na prosto. Butare niso bile le za otroke v šolski dobi, temveč tudi za šoli odraslo mladino ponos cvetne nedelje, posebno na deželi. Ko mlada učiteljica sem videla v Blagovici, v nekdanjem rokovniškem Crnem grabnu,

butaro, ki je segala od tal v odprtino v cerkvenem stropu,

odkjer je visel lestence. Za to priliko so ga odstranili in pritrdili vrh butare v podstrešju cerkve. To ogromno butaro so napravili blagoviški fantje in okrasila dekleta in govornica o njej je bila v vseh bližnjih župnijah. Sedanje ljubke butarice so nežni šopki, ki krasijo naše domove.

Velikonočne počitnice so se začele z veliko sredo. Veliki četrtek je bila v stolnici slovesna maša,

potem pa umivanje nog 12 starčkom v spomin, da je božji Učenik umival ob zadnji večerji svojim apostolom noge. Takrat je bil ljubljanski knezoškof dr. Jakob Missia, pozneje gorški nadškof-kardinal v Gorici. Kardinalski kloboč je prejel od papeža Leona XIII., ki je bil naslednik papeža Pija IX. Knezoškof dr. Jakob Missia je bil iz Stajerskega, po dosegu nekaterih čast v cerkveni službi na dunajskem dvoru in spovednik nesrečne avstrijske cesarice Elizabete. Umril je v Gorici in bil pokopan v cerkvi na Sveti gori. Nad grobnico je bil upodobljen v kardinalskem ornatu.

Na veliki četrtek je bila stolnica natrpana vernikov in tudi otrok. Po končanem obredu je odšla duhovščina v razvrščenem redu skozi glavna vrata v škofijo, množica ljudi in otrok pa izpred škofije v palačo in dvorano v prvem nadstropju, ki je bila za umivanje nog pripravljena za svečani obred. Starčki so bili v enake temnorjave halje obloženi, prepasane z usnjnim pasom, ob katerem je visel močnjak z denarjem v spomin na trideset srebrnikov izdajalca Judeža Iskarijota, Simonovega sina. Pri obredu je bil navzoč knezoškof,

jedila so prinašali strežniki, denar pa stolni kanoniki.

Po poobedni molitvi so se razgovarjali s starčki, ki so se ginjaivo zahvaljevali in prejeli v prtičke zavito pecivo ko »šajdezen« in dvorana se je mirno in tiho praznila.

P. G. Wodehouse:

86

MALA PEPITA

»Mountryja? Nu, in kaj ima Mountry pri tem?« Megleni zastor se je zdajel pretrgal. »Menda ne mislite reči, da... Tak potemtakem je Mountry?«

Glas, s katerim sem izrekel te besede, je bil najbrž kriv, da me je napak razumela, kajti zajecjala je, v očitni želji, da bi ovrgla nekaj, kar je imela za moje krivo mnenje.

»Menda ne mislite, da je bila v njegovem ravnanju le trohica zavratnosti? Nič ne bi bilo manj podobno resnici. Da sta s Cintijo zaročena, mu je bilo povsem znano. Ko jo je poprosil za roko, mu je sama povedala, in tedaj... On je bil tisti, ki je zahteval, da vam moja draga Cintija napiše tisto pismo.«

Prekinila se je, sama omočična od tega skoka na področje poštenosti.

»Nu — in?«

»Nu, sam ji ga je narekoval.«

»Oho!«

»Na žalost se je pismo precej razlikovalo od tistega, kar pameten človek piše v takem primeru; mimo tega je bilo vse

Veliki četrtek so odpejali zvonove v Rim, namesto zvonjenja so se oglašale v stolpih raglje. Male bele, rdeče, ali zelene raglje pa so vrtili otroci po cestah. Na veliki četrtek popoldne so se začele v far-nih cerkvah velikotedske molitve — vigilije, pri katerih ni manjkalo otrok. Božji grobovi so bili pripravljeni za veliki petek, ko so duhovniki prenesli monštranco nad božji grob. Zelenje, cvetje, okrogle lučke v raznih barvah, bele, plave, rdeče, rumene in zelene so razsvetljevale ležišče Gospodovo, ki so ga stražili na les aslikani vojaki, katerim smo rekli »jogrie«.

Materice z otroci so veliki petek popoldne obiskovale božje grobove in šle so od cerkve do cerkve.

Ljubljanske gospodinjke so že tih tedni opravile velike pospravljanje in čiščenje

po stanovanjih. Na Ljubljanci izpirale do čistega veliko »žeht« in si uredile gospodinjstvo delo. Veliki četrtek in veliki petek so pripravljale velikonočno pecivo in iz shramb se je širil prijeten vonj. Veliko soboto dopoldne so kuhale mesnino in jajca, ki so jih vroče položile v »prežljiko« in rdeče pirhe postavljale na krožnik, ko so vsakega posebej nekoliko omastile in zbrisale, da so se lepo svetili.

Priljubljena prikuha na velikonočno nedeljo so bili posušeni repni olupki.

Kupile so jih na trgu, kamor so jih prinašale žene iz okolice in jih čez noč namočile v mrzli vodi, da so se napeli. Med dopoldansko kuhno so jih skuhalo do mehkega. Pred uporabo so jih drobno sesekljale, napravile prežganje iz drobtin, položile sekanico vanj, zalile z juho od kuhane svinjine, precej opoprale in obče razširjena jed je bila gotova. Imenovali so jo »aleluja«.

Veliko soboto zjutraj so nosili po hišah dečki blagoslovljen ogenj, kar je še danes navada v mestu in na deželi. Zvonove iz Rima so pripeljali nazaj in ob 9 dopoldne so se oglašili.

Ženske pa so se hitele umivat po obrazu.

Velika sobota je bila še postni dan, pozneje samo se do opoldanske zvonjenja.

Po obedu so pripravljale gospodinjke jerbase, košare in košarice, jih polnile v mesnino, hrenom, pirhi, pomarančami in pecivom za »žegen«. Za veliko noč so pripravile potice z različnim nadevom,

kakor je zmogla gospodinjstva blagajna, od rozinovega, orehovega, mandeljvega, lešnikovega, čokoladnega, kolač pa je moral biti meden. Jerbasa in košare so pokrile z lepim prtom in nesle v cerkev k blagoslovu. Iz šentjakobske fare so nosile k sv. Florijanu, kjer je bilo blagoslovljenje vsake pol ure. Otroci so nosili male košarice s pirhi in kolači. Pred vzhodom v cerkev je stal ministrant ob mizici, na kateri je bil košek. Nekatere gospodinjke so dajale denar, druge pirhe ali pomaranče.

Veliko soboto popoldne je bila Ljubljana živahno razgibana. Za veliko noč si je vsakdo, kdor je le zmogel, nabavil novo obleko, čevlje in klobuk.

Moda je bila, da so čevlji »škripali« in marsikdo je dal čevljarju še posebej en groš za »škrip«. Zvonovi so zvonili in vabili k vstajenju, čevlji Ljubljancev pa škripali v pomladni dan.

Prva procesija je bila pri uršulinkah, ki je šla iz cerkve po Kongresnem trgu in nazaj, potem so se pa vrstile druge za drugo. V procesijah je bilo mnogo ljudi, ob straneh cest in ulic pa tudi, tako, da je imel vsak za sebe svoj užitek. Zadnja je bila v Križankah, ob zgodnji veliki noči že v mraku in meščani so se razkropili na svoje domove.

Mnogo Ljubljancev pa je na veliko nedeljo zgodaj vstalo in se udeležilo procesije pri cerkvi Srca Jezusovega, ki je bila ob 4 zjutraj. Udeleženci procesije so imeli prižgane sveče in še v temi dneva je bila videti kakor goreča premikajoča kača, ki se je vila po ulicah in cestah.

Miza za velikonočni zajtrk je bila pogrnjena z najlepšim prtom pri hiši in obložena z dobrotami žegna. Iznajditve gospodinjke so si preskrbele nekoliko mahu, ga dale na mal krožnik, sredi mahu postavile polovico jajčne lupine, vili vanje nekaj kapljic vode in dale vanjo pomladno cvetje zvončke in trobentice. Ta okras velikonočne mize je bil ljubek, nežen in dnevni primeren.

Predno je družina sedla k zajtrku, so se med seboj želeli vselej praznike. Oče ali mati je stoji nagovoril svojo družino.

Veliki ponedeljek so se razkropili meščani v bližnjo in daljno okolico, največ pa jih je šlo na šmarno goro, ki je bila Ljubljancem najljubši velikonočni izlet.

Mara Tavčarjeva.

Križanka št. 123

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13				14	15		16			17	
18		19	20	21			22	23		24	
	25		26	27			28		29		
30					31						
	32				33	34	35				
36	37		38		39		40	41		42	
43		44		45			46			47	
48					49		50				

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. vrh; 6. dva soglasnika; 8. razmerje; 13. pristanišče na Finskem; 14. cerkveni praznik; 17. kazur; 18. Ludolf; 19. števil; 19. del prostora; 21. krajevni prikol, klic, ki oznanja nesrečo; 22. srbohrvatski kazalni zaimek; 24. vas pri Ljubljani; 25. enota političnoadministrativne ureditve države (srb. hrv., dvojina); 27. njega; 28. metrična mera; 30. vas med Litijo in V. šmarno goro; 31. neživahen, premalo živahen; 32. mestece v bližini Salerna; 33. dva enaka soglasnika; 35. orodje (množina); 36. italijanski spolnik; 38. žensko ime; 39. nemški filozof; 41. nagležna žuželka; 42. medmet; 43. okrajšano tuje moško ime; 45. lesena ali kamnita posoda za živali; 47. čutni organ; 48. čutno uživanje; 49. osebni zaimek; 50. evropsko glavno mesto.

Navpično: 1. velikanski, mogočen; 2. del oblačila Japonke; 3. medmet; 4. posušena riba; 5. okrajšava za cent; 6. stil; 7. pritok Save; 8. dva enaka samoglasnika; 9. slovensko mesto; 10. ni dovolj; 11. prijatelj (franc.); 12. nebesna stran in smer; 15. sred; 16. osebni zaimek; 19. čisti, snazi; 20. zavetišč; Shakespeareva drama (rom.); 23. naslonjena; 25. mu je dovoljeno; 26. ljubkovalna oblika moškega imena; 28. jeza, bes; 29. oče; 33. barva pri igralnih kartah; 34. mestece v Dalmaciji; 37. pesem; 39. podrečni veznik; 40. dva enaka soglasnika; 42. ruska reka; 44. del

kolesa; 45. začetek katastrofe; 46. predlog; 47. pritok Urala.

Rešitev križanke št. 122

Vodoravno: 2. ebolit; 7. koliba, 9. ab, 11. opal 12. pura, 14. Pi, 15. elegant, 17. točiti, 19. napev, 20. bon, 22. Ane, 23. Avala, 25. redoma, 27. traged, 28. Fr. Navpično: 1. skop, 2. Ela, 3. Bileče, 4. ob, 5. napet, 6. tara, 8. opitan, 10. banana, 13. ugibam, 16. livade, 18. opera, 19. nart, 21. Olaf, 24. vod, 26. eg.

OD OBEH STRANI ENAK

Skladatelj Max Reger je priredil koncert v Meinlingenu. Po koncertu ga je nek kmetinja na vso moč hvalila. Rekla je: — Le škoda, da smo mogli med koncertom občudovati samo vaš hrbet.

— O, to nič ne de, Visokost! Jaz sem namreč tako čudno ustvarjen, da sem od obeh strani enak, od spredaj in nazaj.

Ime Reger se namreč od zadaj prav tako bere kakor od spredaj.

MUDILO SE JE

— Glej, ženka, pol ure sta stali z gospo Božičkovo pred vrati in govorili. Začaj ni prišla v sobo?

— Saj sem jo zabil, pa mi je odgovorila, da se ji zelo mudi in da nima niti minute časa.

»Ni za kaj, sem odvrnil.

A nekakšen dvom je očito še kalil njegovo zadovoljstvo, kajti neodločno je menila:

»Če se jo le upate pogovoriti?«

»Pregovoriti?«

»Da, in... lorda Mountryja takisto. Tako trdno je odločen, da ne stori ničesar, kar bi se utegnilo zdeti... hm... nu, skratka, kar bi bilo po njegovih mislih nevarno!«

»Aha, razumem. Potemtakem, s sem namignil, bi ji bilo nemara dobro pisati, da se želim poročiti z drugo?«

»To bi bila res izvrstna rešitev!« je odgovorila z vidnim olajšanjem. »Kako bistroumni ste, da ste precej pomislili na to!«

Privoščila si je duhovit utrinek.

»Konec koncev, dragi Peter, na svetu je toliko lepih deklet! Samo poiskati vam jo je treba.«

»Decela se soglašam z vami, sem odvrnil. »Že grem.«

Videl sem, kako je nekaj belega smuknilo mmo drevja na trati. Neutegoma sem krenil v tisto stran.

— Konec —

Kakšna je tvoja moč? Kako vam prija riž? Kako dihate?

Vsako ljudstvo na svetu pozdravlja na poseben način in izkazovanje vladnosti je večkrat zelo čudno. V starem Rimu so se n. pr. pozdravljali z vprašanjem: »Kakšna je tvoja moč?« Mirosljubnejši so bili Grki, kajti njihov pozdrav je odkrival njihov trgovski duh: »Kakšne posle opravljate?« Ta način pozdrava se je ohranil še na Vzhodu. To velja za neizogibno ljudnost na Kitajskem, da se znanci vsaj enkrat na dan pozdravijo z vprašanjem: »Kako vam prija riž?« V Arabiji se pozdravljajo z besedami: »Naj ti sonce še dolgo svetli!«, medtem ko se glasi v Egiptu pozdrav: »Kako dihate?«

Na nekaterih otokih Južnega morja za grabi urojenec, ki hoče glavarja ali sploh kakega uglednega rojaka počastiti, za levo nogo, ki je seveda naga, in se podrgne s stopalom dvakrat po svojem licu. Tako pozdravljena oseba mora imeti, kar je naravno, zelo vročo nogo in obenem veliko vajo, da se trdno vzdrži na eni sami nogi. Prebivalci Filipinskih otokov (južno od Japonske), se udarjajo pri slovesu nekakrat drug drugega po licih. Na Kitajskem je že davno prenehal stoletni pozdrav z drgnjenjem nosov, toda na mnogih otokih je tak pozdrav še danes v navadi in čisti.

Na Japonskem se pozdravljajo na ulici s trkratnim globokim poklonom, pri katerem položijo roke na stegna. Doma v hiši se pa pri pozdravu vržejo na preprogo in se dotaknejo

tal s čelom. Poljub je tako pri Japoncih kor po večini pri vseh vzhodnih Azijatih nepoznan. Našim pojmom tuja je pa navada, da se izraža na Japonskem želja, naj stopi kdo bliže, na ta način, da se mu z roko odmigne in nasprotno se primigne z roko, če se želi, naj bi se kdo odstranil. Ker je to pravo nasprotje z našimi navadami, nastanejo na Japonskem za tuja večkrat najbolj smešna a tudi najbolj mučna nesporazumjenja. Nekaka taka posebna znamenja z roko se sicer opažajo tudi na Siciliji.

V stari Evropi, posebno na Francoskem in v onih državah, kjer so vladale francoske šege, so odlični gospodje poljubljali odlične gospe pri pozdravu na usta, kar ni bilo vedno prijetno. V 17. stoletju je ta navada ponehala; namesto na usta se je potem pritisnil poljub na roko, in končno so prišli do tega, da so stisnili roko, kar je še danes v navadi. V pozdravljanju je današnji Francez zelo vpluden, medtem ko se vprašujejo Nemci, Angleži in drugi po zdravju z besedami: »Kako ti je?« Na celini pozdravi vedno moški najprej žensko, v Londonu pa je ženska ona oseba, ki najprej nagne glavo v pozdrav. Angleži trde, da odloča na ta način ženska s tem, ali naj jo gospod pozdravi. Kajti kdor leta na Angleškem za kako lepotico in se jo celo proti njeni volji drzne nagovoriti, se spre s postavo, ki štiti z neizmerno strogostjo šibki spol pred preveč vnetimi občudovalci.

Rejec čudovite putke se oglaš

Ker redim eno putko, se smem z vso pravico pristojevali rejcem malih živali. Začetek je bil težak, kakor je vsak začetek. Nisem imel prav nobenih krmil, o denarju pa sploh ne govorim, saj je vsakomur znano, da mali uradnik ne sedi na lrah kakor koljka na jajcih. Vendar se mi je posrečilo, da sem z velikim trudom in samozatajevanjem pridelal 15 lir. Za to majhno, toda zelo pomembno vsoto sem kupil piščanec — na riziko ali fant ali punčka. — Sreča mi je bila naklonjena, kar sem spoznal po nekaj mesecih. Toda prehrana, to je bilo poglavje zase. Kaj naj nudim mali siroti? Krompir? Ga ne mara! Strožji riž? Ne gre, ima še premajhen kljunček. Imel sem nekaj nasoljene zelene paprike. Tudi paprika, tako bogata na vitaminih, ni šla. Polasčal se me je obup. Kaj bo z revštom in mojimi 15 lirami? Sicer je sirota, stara šele en dan, živea tudi brez hrane. Iz dijaških let mi je pa le še ostalo v glavi, ko nam je profesor razlagal, da je hrana brezpogojno potrebna živalim ravno tako kakor ljudem. Tako zatopljen v skrb za prehrano revšeta, sem vzel iz miznice sir Roma. Bil je lep mehak in imel je tisti znani, prijetno ostr duh. Ko sem ga odmotaval, mi pade drobtinica na tla in glej! Piščanec se je spravil nad košček s tako vno, da sem mu moral kljunček čistiti. Zakričal sem na glas »Heureka!« Zena je bila v sobi (jaz in piščanec sva bila namreč v kuhinji), je pritekla hitro in vprašala, zakaj veka. Zena se namreč ni učila grščine, tudi jaz je ne znam dosti.

Tukaj se šele začenja zgodovina moje putke. Od začetka je jedla samo sir Roma. Kasneje je jedla poskušati tudi druga jedila, ob sobotah tudi goveje meso, sveže, to je sirovo, kuhanega ne. Je namreč pasme Sussex, prava aristokratinja. Kasneje sem ji odstopil delež od svoje živilske nakaznice; to se je sicer meni poznalo, poznalo se je pa tudi putki. Rastla je in točno na dan rojstva v starosti 5 mesecev znesla prvo jajce. Odtlej pa do 15. julija, ko se je začela preperjati, je znesla mesečno 30 ali 31 jajce. Kaj je danes 30 jajce na mesec, to ve vsaka gospodinja. Pa, in... Putka se je jela preperjati, nehala bo nesti. Sicer je povrnila že vso hrano in tudi investiran kapital 15 lir, vendar, vendar... Danes ni jajce na trgu in druga so, posebno za malega uradnika. Pa skuhaj sok brez jajca. Skuha se že, toda to ni sok, pač pa čevljarški »poc«.

Sedaj se pričneta izredno poglavje moje putke. Ko se je preperila tako daleč, da je imela južno stran popolnoma gola, razen majhnega venčka na južnem tečaju, je začela nesti po 2 jajci dnevno in to že polnopravni mesec. Nisem kurjevec, nikoli se nisem pečal s to panogo narodnega gospodarstva in vendar sem prišel na misel, da je perje sovražnik nesnosti, in da bi bilo dobro, če bi se kuram popolnilo perje na južni fronti, ker tako spravljene 100% več neso.

Ta poziv je namenjen perutinarjem, saj so jajca danes precej draga, posebno za nižjega uradnika. Rejec.

Segač, prerok litijski

Bival je pred 25 leti v Litiji sloveč mož ki so mu »Segač« po domače rekli, pa ne zato, da bi bil po tujem blagu segal. Bog vari tega! Segač je bil bogat mož in pa veverarski mojster v Litiji. Iz njegove vevernice je šla marsikatera vever po svetu; pri njem se je dokaj kupčij sklenilo, ki so se izvrševale v daljnem Sisku. Tudi obratno je bil na Segu. Kadar je pa on zvernil kapljico tistega soka, ki ga je hrvaško tersje zgojilo, je začel prihodnje reči prekovati in menda od tod njegov priimek, ker je on segal v prihodnost nam drugim prikrilo.

Nekega večera sedimo okrog Segacheve mize. Tu nam on začne praviti: »Vi ste se mlad, vi boste dočakali, da pojde cesta od Sv. Križa po Reki in takrat se bo Litija okorajčala; kadar pa pojde velika cesta čez Moravce do Litije, takrat se bo Litija zredila.«

Litiji po konci! prvi del prerokovanja našega umerlega Segache se nad vami že spopolnje. Po vaši Reki je že res zdelana prav pripravna cesta; vi se terte, da se ognete vseh klanov, vendar tako da ne delate nepotrebnih ovinkov. Zato vaše delo že po več farah na Dolenjskem slovi. Napravite se Trebance, da zdelajo od svoje plati cesto memo Jevševarja do moravškega mostu in potem se bo tudi drugi del Segachevega prerokovanja spopolnil. Vi boste res imenitni, vaše mesto pa sloveče, ker bodo vozili memo vas blago po železnih in lesenih kolih. Samo grofa Pačeta se naprosite, da vam v svojih velikih gozdih osti stavbnega lesu prihrani za vaše krasne palače, ki jih bote stavili poleg nove velike ceste.

Na Kranjskem imamo dosti malih cest, pa malo prav speljanih. Kako to? me utegnete vprašati. To je pa tako: Naše male ceste so se dosihod med nami čisto po volji kantonskih načelnikov in pa grajščakov moralo zdelovati. Ti pa so se ogibali: tukaj kakega graščinskega travnika tamkaj kake farovške njive, spet drugje je gospodin načelnik segel prijetlu v roke, da se neče njegovemu gajču ništa kvara činiti. In tako je naredila sama keršanska ljubezen, da so na naših malih cestah ostali ovinki in klanci čisto nepotrební; ti pa vznoknu mude, in mu praznijo žep.

Kdo bi moral nove ceste osnovati, da bi ne bile skažene? To bi zamogli obertniki in posestniki tistega kraja, najbolje zagotoviti, po kojih okrajinah bi se nove ceste narejale, ker le taki možje poznajo najbolj svet in pa težo blaga, ki jo bo mogla nova cesta nositi. Stavim, kar kdo hoče, da bi smartenski kerčmarji, klobučarji, usnjarji in kovači nikdar ne bili svetovalci, če bi jih bil kdo za to povprašal, da bi se cesta od Smartna proti Pijuski čez Kilovec, prav po domače: Bogen-sperki, narejale, temveč terdim, da bi bili ti možje pokazali čisto drug pripravniki in položniški svet za tisto cesto. Naj bi si bila kilovska graščina sama skerbela za

pot od male ceste do gradu. Po klancih se mora le tam cesta peljati, kjer se ne da klanov tako ogniti, da bi se po okolišu prihranila vsaj polovica stroškov za pri-prego. Govorimo le od ovinkov cest, in ne omenimo takolimenovanih rajd, ker te so nepotrebne povsod, naj je gora visoka kakor le hoče. Rajde pričujejo, da ceste ni dosti izurjen mojster osnoval. Po serpinah umetno speljanih se privozi na najvisokejše gore hitro in varno. Kje vozi železnica po rajdah? Po serpinah pa na višave in v doline. Tudi gosp. Engelstaler je knezu Auerspergu po prihih serpinah izpeljal od Fužin pod Zuzemborgom do Lašč, vasi proti Kočevju, tako, da zdaj 25 centov par terdnih konj tam ložej speljute, kakor pred po rajdah 15 centov, dasiravno stoji tista vas 1222,102 seznjev nad Kerko in Fužinami. Dokler so po rajdah iz Tersta na Občino vozili, so bili konjiči in voznjaki dostikrat nesrečni; zdaj pa, kar okoli po mandrihah vozijo, ni čuti kaj takega. Al kdo je osnoval tisto cesto po mandrihah na Občino? Prebislgi gospod Kronet in njegovi tovarši, veliki trgovci in obertniki v Terstu in na Dunaju so sprožili leta 1827, in dodelali do leta 1831, pa poterdila se je. Kdo je nasvetoval novo cesto od moravškega mostu čez Storovc po Reki na Litijo? Posestnik velike graščine turniške, grof Pač, si je prvi to delo domislil; on je pripravil kanton-skima načelnikom v Trebnem in v Litiji, da sta v to privolila in ljudem leta 1861. ukazala, da pomagajo, da se to obče koristno delo hitro dodela. Le to je škoda, da trebanški kanton ni še letos čisto zdelal ceste od Trebnega memo Jevševarja do moravškega mostu. Grofu so se pridružili obertniki litijski in njih sosedje v okolici tako, da se zdaj kosajo, kdo bi več storil in več pripravnega sveta za novo cesto podaril. Pa tudi ta cesta se more potrditi; saj so jo osnovali in proti železnici obertniki posestnik grof Pač, obertniki domači in prerok litijski, njih slavni Segach.